

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
EESTI KEELE OSAKOND

Eliise Reineberg

VAHETUSÕPILASED
EESTI KEELE KÄÄNDESÜSTEEMI OMANDAMAS

Bakalaureusetöö

Juhendaja Raili Pool

Tartu 2013

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Teise keele omandamise teooriad	6
1.1. Stephen Krasheni hüpoteesid	7
1.2. Pienemanni töödeldavusteooria	9
1.3. Keelekeskkonna mõju keeleõppimisel	10
2. Materjal ja informandid	12
3. Meetod – veaanalüüs	13
4. Eesti keele käändesüsteem ja selle omandamine	16
4.1. Käändesüsteemist	16
4.2. Eesti keele käändesüsteemi omandamine	17
5. Vahetusõpilased eesti keele käändesüsteemi omandamas	18
5.1. Nominatiiv	18
5.2. Genitiiv	21
5.3. Partitiiv	23
5.4. Illatiiv	24
5.5. Inessiiv	26
5.6. Elatiiv	27
5.7. Allatiiv	29
5.8. Adessiiv	30
5.9. Ablatiiv	31
5.10. Translatiiv	31
5.11. Terminatiiv, essiiv ja abessiiv	32
5.12. Komitatiiv	32
5.13. Vahekokkuvõtte käänete omandamisest	33
Kokkuvõte	35
Kirjandus	37
The Acquisition of the Estonian Case System by Exchange Students	39

Lisa 1. Informandid.....	40
Lisa 2. Käänete tabelid.....	43
Lisa 3. Keeletest.....	73

Sissejuhatus

Siinses bakalaureusetöös uuritakse vahetusõpilasi, kes veedavad Eestis ühe aasta, õppides kohalikus üldhariduskoolis ja elades eesti perekonnas. Vahetusasta algas augustis 2012 ja lõppeb juunis/juulis 2013. Õpilavahetusorganisatsioon YFU (Youth For Understanding) tagas õpilastele perekonna ja kooli, kuid mitte keeletunde. Enamik õpilasi ei otsinudki võimalusi formaalseks keeleõppeks, kuid osa alustas keeletundidega juba enne vahetusaastat. Siiski väitsid kõik õpilased, et suurema osa oma keeleteadmistest on nad saanud tänu keelekeskkonnas elamisele ja praktilisele suhtlusele.

Varasemad eesti keele kui teise keele omandamise kohta käivad uurimused on tehtud emakeelena peamiselt vene keelt kõnelevate õpilaste näitel, samuti on enamasti uuritud eesti keelt juba kesk- või kõrgtasemel kõnelevaid inimesi (näiteks Pool 2007, Pastuhhova 2007, Kitsnik 2007). Käänete omandamist on uuritud aga alles emakeelt kõnelema õppivate laste näitel (Argus 2004). Siinne töö ühendabki kaks juba tuntud uurimisteemat uues diskursuses: uuritakse eesti keele loomulikku omandamist. Töö jaoks kogutud materjali on võimalik kasutada ka edasiste uurimuste jaoks.

Eesmärkideks on teada saada, kui kaugele jõuab vahetusõpilaste käändesüsteemi omandamine poole aastaga, kas on näha märgatavat erinevust keeletunde võtvate ja mittevõtvate õpilaste vahel ja mis on käändesüsteemi omandamisel esinevad peamised probleemid. Püstitati hüpoteesid:

- käänete omandamise algusjärgus on põhiliseks käändeks nominatiiv ja sellega asendatakse teisi käändeid;
- esimesed konkreetsete käänete vormid moodustatakse kas vigasest genitiivi- või hoopis nominatiivitüvest;
- käänded oma õigete funktsioonidega ilmuvad õppijakeelde kindlas järjekorras;
- enne ruumisuhteid näitavaid kohakäändeid omandatakse samu suhteid näitavad kaassõnad (eesti keele fusiivsuse ja aglutinatiivsuse tõttu on käändelõppe ja muid tunnuseid sõnatüvedest keerulisem eristada kui kaassõnu);
- käänete omandamisel mängib suuremat rolli keelekeskkond kui keeletundide arv.

Samuti on töö eesmärgiks vaadelda Stephen Krasheni ja Manfred Pienemanni hüpoteeside paikapidavust eesti keele käändesüsteemi omandamisel.

Töö teoreetilises osas tehakse ülevaade teise keele omandamisest ja siinse uurimuse jaoks tähtsatest hüpoteesidest, kirjeldatakse keelekeskkonna mõju keeleõppimisele, materjali kogumise viisi, analüüsimeetodeid ja tehakse lühike ülevaade eesti keele käändesüsteemi eripärast. Empiirilises osas analüüsitakse veaanalüüsile toetudes käänete omandamist käändekaupa, seejärel pööratakse tähelepanu käänete omandamise järjekorrale ja lõpuks vaadeldakse käänete omandamise üldisi tendentse.

1. Teise keele omandamise teooriad

S. Pit Corder kirjeldab keeleõpet arvutiterminoloogiaga: info töötlemine, sisend, väljund, erinevad operatsioonid. Siiski ei ole see nii lihtne, sest erinevalt elektroonikavahenditest ei ole võimalik inimeses toimuvaid protsesse kontrollida ja täpsemalt vaadelda. Lisaks toimub õppimisel inimese „operatsioonisüsteemis“ pidev areng. (Corder 1981: 26)

Teise keele omandamist uuriva keeleteaduse haru põhiküsimus ongi see, kuidas õpitakse teisi keeli, kui emakeel on juba selge. Uuritakse õppijate loodud uusi keelesüsteeme ja nende muutumist, seda, miks mõnda nähtust on keerulisem omandada kui teist, miks vaid vähesed saavutavad teises keeles emakeelega võrdse taseme jne. Terminiga *teine keel* peetakse seejuures silmas ükskõik millise emakeelest erineva keele omandamist, olgu see esimene, teine või viies võõrkeel. (Gass, Selinker 2008: 5–6)

Vahel eristatakse siiski ka teist keelt võõrkeelest. Selles käsitluses saab rääkida teisest keelest siis, kui see mängib kohalikus ühiskonnas tähtsat rolli. Näiteks võib inglise keelt teise keelena õppida Ameerika Ühendriikides või hoopis Lõuna-Aafrika Vabariigis. Võõrkeelena õpitakse inglise keelt aga näiteks Prantsusmaal, Jaapanis või Eestis, kus õpe toimub peamiselt klassiruumis ja keel ei ole kohalikus ühiskonnas valdavaks suhtluskeeleks. (Ellis 2000: 11–12)

Ühe esimese teooria keele omandamise kohta lõi Larry Selinker (1972), kes võttis kasutusele mõiste *vahekeel*, mis on õppija versioon sihtkeelest ning millel on oma sisemised reeglid. Selinker rõhutab, et vahekeelt peaks analüüsima selle oma vahenditega, kaasamata kontrastiivset analüüsi. Samuti sõnastas ta kognitiivsed protsessid, mis teist keelt õppides käivituvad: osa keelereegleid ja -nähtusi kanduvad üle emakeelest teise keelde; osa vahekeele elemente tuleb keeleõppest; kasutatakse kindlaid strateegiaid keele õppimiseks ja suhtlemiseks (näiteks parafraseerimine) ning lihtsustatakse sihtkeelt. Kuigi see nimekiri on olnud aluseks mitmele järgnevale tööle (näiteks Selinkeri, Swaini ja Dumas' edasine uurimus õppimisstrateegiatest), on sellel ka vigu, näiteks keelenähtuste ülekanne ühest keelest teise ja nende lihtsustamine võiks olla õppimisstrateegiate alapunktid. (Ellis 2000: 351)

Teise keele omandamise kohta on käibel mitmeid teooriaid. Siinses töös toetutakse

põhiliselt Stephen Krasheni sisendkeele hüpoteesile ja Manfred Pienemanni töödeldavusteooriale. Seda põhjusel, et Krashen teeb selgelt vahet keele omandamise ja õppimise vahel, mis on vahetusõpilasi uurides oluline, sest enamasti ei tegele nad teadliku keeleõppega, vaid omandavad oskusi uues keelekeskkonnas elades. Samuti sõnastab Krashen loomuliku järjekorra hüpoteesi, mis väidab, et keelenähtused ilmnevad kindlas sõltumatus järjekorras. Sama väidab ka Pienemann oma keele töödeldavusteoorias. Siinses bakalaureusetöös uuritaksegi, kas ka eesti keele käänete omandamisel võiks loomuliku järjekorra hüpotees kehtida.

1.1. Stephen Krasheni hüpoteesid

Krashen on oma teooriad koondanud alguses jälgimishüpoteesi, hiljem sisendkeele hüpoteesi alla (Krashen 1985), kuid võrdselt tähtsad on kõik viis teooriat.

1. Õppimise-omandamise hüpotees (*The Acquisition-Learning Hypothesis*)

Teise keele omandamisel on kaks eraldiseisvat viisi. *Omandamine* on alateadlik protsess, mis on võrreldav lapse esimese keele omandamisega, see areneb loomulikus keelekeskkonnas, kus rääkija ei huvitu niivõrd väljaõeldu vormist ja õigsusest kui sõnumi arusaadavaks tegemisest. Sellele ei aita kaasa grammatika õppimine küll aga loomulike rääkijate lihtsustatud keelekasutus. (Krashen 1981)

Õppimine seevastu on teadlik protsess, kus toimub reeglite õppimine ja veaparandus ning mille tulemuseks on teave keele kohta. Kuigi õppekavades järgitakse vaikumisi sätestatud reeglit, et lihtsamalt teemadelt tuleb üle minna keerulisematele, ei pruugi see järjekord olla sama keele loomuliku omandamise järjekorraga. (Krashen 1981)

2. Loomuliku järjekorra hüpotees (*The Natural Order Hypothesis*)

Keelereegleid omandatakse kindlas järjekorras etappidena ja see ei olene sellest, kas õppimine on juhendatud või mitte. Esimene on harilikult *vaikne periood*, mis on kõige tüüpilisem laste puhul, eriti uude riiki kolides ja uuest keelekeskkonnast ümbritsetud olles. Sel perioodil keskendub õppiija sisendkeelele ja väljundiks võivad mõne kuu jooksul olla vaid lihtsad päheõpitud ja meeldejäänud lausungid. (Krashen 1985) Võib oletada, et seesugune periood esineb ka Eestisse õppima tulnud vahetusõpilastel.

3. Jälgimishüpotees (*The Monitor Hypothesis*)

Krashen väidab, et õppijate võime moodustada lausungeid on võimalik tänu omandatud keeleoskusele, õpitud teave (grammatikareeglid) toimib jälgimismehhanismina (*Monitor*), mis öeldavas või kirjutatavas parandusi teeb. Selle toimimiseks peavad täidetud olema aga mitmed nõuded. Esiteks, õppijal peab olema aega, et enda väljundkeelt kontrollida ja vajadusel teha eneseparandusi. Tavalises suhtluses, kus peab pidevalt rääkima ja kuulama, on see aga küllaltki keeruline. Teiseks, õppija peab olema korrektsusele orienteeritud ja kolmandaks peab teadma keelereegleid. Siiski, kõigi kolme tingimuse üheaegne täitmine on keeruline ja ei tule tihti ette, seega toimib jälgimismehhanism saajaprotsendiliselt vaid väga harvadel juhtudel, kõige rohkem ehk keeletunni grammatikatestis. (Krashen 1985)

Keeleõppijad võib monitori kasutamise järgi jagada kolmeks: selle ala-, üle- ja optimaalsed kasutajad. Esimesed tunnevad, et peavad kindlasti reeglit teadma, et midagi öelda või kirjutada. (Krashen 1981) Grammatiliselt ebakorrektne lausung on mõeldamatu.

Teise ekstreemsuse esindajad, jälgimismehhanismi alakasutajad, tuginevad keeleõppel ainult loomulikult omandatud teabele. Nad ei hooli parandustest ega saavuta häid tulemusi grammatikatestides, siiski võivad omandatava keele hästi selgeks saada ja moodustada keerulisi konstruktsioone. (Krashen 1981) Tõenäoliselt on ka enamik eesti keelt omandavaid vahetusõpilasi keeleõppe algperioodil jälgimismehhanismi alakasutajad, sest neil ei ole piisavalt keeleteavet ja nende eesmärgiks on pigem oma sõnumi arusaadavaks tegemine kui korrektne keelekasutus.

Optimaalne kasutaja aga ühendab õppimise ja omandamise, jälgib oma väljundteksti, kui see on vajalik ja ei takista suhtlemist näiteks kirjalike tekstide puhul (Krashen 1981).

4. Sisendkeele hüpotees (*The Input Hypothesis*)

Keelt õpitakse ainult ühel viisil: piisavalt õige tasemega sihtkeelega kokku puutudes. Õige tase sisaldab struktuure õppija oskustest kõrgemal. Kui praegune tase on i , siis sisendkeel peaks sisaldama informatsiooni tasemelt $i+1$. Krashen väidab, et keelest on konteksti abil võimalik aru saada ka siis, kui see sisaldab senitundmatut grammatikat. Samuti on võimalik grammatikat ja rääkimisoskust arendada piisavalt õige tasemega sisendkeelt kuulates. (Krashen 1985)

5. Afektiivfiltri hüpotees (*The Affective Filter Hypothesis*)

Pelgalt arusaadav sisendkeel ei ole kõik, mida keele omandamiseks vaja, õppija peab olema uuele keelele avatud. Afektiivfilter on vaimne tõke, mis takistab uue informatsiooni omaksvõtmist ja kasutuselevõttu. Kui filter töötab, võib õppija küll loetust või kuuldust aru saada, kuid seda mitte omandada. Olukord on tavaline, kui puudub motivatsioon, eneseusk või ollakse väsinud. Kui filter aga ei tööta, ei huvita õppijat võimalikud ebaõnnestumised ning parimal juhul ta isegi unustab, et loeb või kuuleb võõrkeelt. (Krashen 1985; Krashen 1981)

1.2. Pienemanni töödeldavusteooria

Töödeldavusteooria (Pienemann 2011) järgi saab teise keele vormide produtseerimine ja mõistmine toimuda ainult seni, kuni keeleline protsessor neid käsitseda suudab. Protsessori töö mõistmine võimaldab aga luua töödeldavushierarhiad ning mõista, milline võiks olla järgmine omandatav keelenähtus. Pienemanni järgi omandatakse näiteks inglise keele küsimuse moodustamist kuues etapis (Pienemann 2011):

1. Ühe leksikaalse üksusega küsimused: *where?*, *here?*, *my money?*. Kui küsimus on aga ära õpitud kindla ühendina (*Where's the toilet please?*), ei saa selle moodustamist jagada etappidesse.
2. Mitmesõnaline lause või lausung, mis järgib SVO mustrit. Ainus tunnus, mis võimaldab aru saada, et tegemist on küsimusega, on tõusev intonatsioon. Näiteks: *You are sick?*.
3. *Wh*-küsisõna kasutavad SVO lausungid, näiteks *Where you lost it?*.
4. Verb ja subjekt vahetavad kohad, tulemuseks on grammatiliselt õiged jah/ei ja koopulat sisaldavad küsimused, näiteks *Are you sick?* Siiski ei osata sel tasemel veel abisõna *wh*-küsisõna ette paigutada ja tulemuseks on *Where he has been?*. Kaudküsimused on sel etapil aga kogemata korrektsed: *I wonder where he has been*.

5. Korrektsed otsesed küsimused: *Where has he been?* Abisõna paigutatakse küsisõna järele, kuid sama tehakse ka kaudsete küsimuste puhul: *I wonder where has he been.*

6. Korrektsed kaudküsimused: *I wonder where he has been.*

Pienemann (1984) esitas ka õpetatavushüpoteesi, mis väidab, et juhendatud ja loomulikus keskkonnas keelt omandavad õppijad omandavad keelereegleid samas järjekorras ja et juhendamine aitab õppele kaasa, kui vahekeel on juba jõudnud areneda nii kaugele, et õpetatav struktuur on loomulikult teel omandatud.

Siinses töös vaadeldakse, kas ka käänete omandamisel võib luua töödeldavushierarhiaid. Võiks arvata, et Pienemanni teooria sobib näiteks semantiliste käänete omandamisel.

1.3. Keelekeskkonna mõju keeleõppimisel

Keelekeskkond on sotsiolingvistiline kontekst, milles toimub sihtkeele omandamine, selle võib jagada mikro- ja makrotasandiks. Mikrotasand hõlmab inimestevahelist kommunikatsiooni ehk kitsast suhtlusvõrgustikku, makrotasand aga massikommunikatsiooni, laiemat suhtlusvõrgustikku. Keelekeskkond ei ole staatiline, vaid pidevalt muutuv. Kõigepealt mõjutab seda sama keelt kõnelevate ja samas piirkonnas elavate inimeste kontsentratsioon. Mida rohkem on keeleõppija ümbritsetud lähtekultuuriga, seda suurem on tema motivatsioon sihtkeele omandamiseks. Samuti mõjutab keelekeskkonda töökoha või kooli suhtluskeel ja emakeelsete institutsioonide olemasolu. (Rannut 2005: 20–21) Vahetusõpilastel peaks seega tingimused ideaalseks keelekeskkonnaks täidetud olema: nad elavad uues keskkonnas üksi ja harilikult ei ole ümbruskonnas teisi sama keelt rääkivaid inimesi, samuti on kooli- ja meediakeskkond eestikeelne.

Võib eristada loomulikku ja juhendatud keeleõpet, kus esimeses õpitakse keelt suheldes ja enamasti loomulikus keskkonnas, teises keskendutakse korraga ühele keeleaspektile ja keeleõpe toimub harilikult tunnis õpetaja juhendamisel (Ellis 2000: 12). Motiveeritud teise keele õppija suudab ilma keeletundideta endale ise tekitada keskkonna, kus on olemas formaalse keeleõppe elemendid. Reegleid saab õppida kuuldule/loetule toetudes ja grammatika kohta küsida abi keelt emakeelena rääkijalt. Tagasisidet on võimalik

aga saada abivalmis sõpradelt-tuttavatelt, kes on nõus õppija vigu parandama.
(Krashen 1981: 41–42)

Mirjami Matilainen (2011) väidab, et vähemalt pooleks aastaks (üli)õpilasvahetusel osalemine on hea viis keele õppimiseks, sest õppimisprotsess on kiireim pärast kolme või nelja kuud uues riigis ja pärast seitsmendat kuud see aeglustub.
(Matilainen 2011: 11) Käesolevas bakalaureusetöös testiti õpilasi pärast kolme ja seitset kuud Eestis olemist.

2. Materjal ja informandid

Keeletestide tegemise aeg valiti lähtuvalt YFU Eesti poolt korraldatud sügisese kokkusaamise ja keskaastaseminari aegadest, mis on vahetusõpilastele kohustuslikud ja mille programmi on keeletesti kirjutamine sisse kirjutatud. Esimene kokkusaamine toimus oktoobri ja teine veebruari alguses. Kuna esimene test toimus juba kaks kuud pärast vahetusaasta algust, ei saanud see olla liiga keeruline, sest nagu õpilaste taustainformatsioonist (vt Lisa 1) näha, polnud enamik õpilasi enne Eestisse tulekut eesti keelega kokku puutunud ja nende keeleoskus oli seetõttu veel väga limiteeritud. Seega valiti testivormiks pildikirjeldus, mis võimaldas informantidel end vabalt väljendada ja kasutada just seda sõnavara, millega nad tuttavad olid. Kirjutada võis kõike, mis antud piltidega meelde tuli ja aega oli umbes 30 minutit.

Ka pildid valiti lähtudes sellest, et neil kujutatavad teemad oleks igapäevased: ühel kujutati klassi- teisel kodusituatsiooni (vt Lisa 3.) Mõlemas keeletestis kasutati samu pilte, sest see võimaldas kahte õppimishetke kõige paremini võrrelda. Informandid sellest aga teadlikud ei olnud ja seega oli välistatud võimalus selleks spetsiaalselt õppida. Kirjutamine toimus klassiruumis, järelikult ei olnud võimalik ka abi kasutamine ja testid näitavad õpilaste tegelikke teadmisi.

Pärast testide kirjutamist koostati iga õpilase teksti kohta tabel (vt Lisa 2), kuhu märgiti kasutatud käändevormid, et analüüsi tegemine lihtsam ja materjal ülevaatlikum oleks.

Informantideks on 30 vahetusõpilast, seitse poissi ja 23 tüdrukut. Kõige rohkem õpilasi on Saksamaalt (15), seejärel Austriast (2), Belgiast (2), Mehhikost (2), Taist (2), Austraaliast (1), Austriast (1), Uus-Meremaalt (1), Kanadast (1) Brasiiliast (1), Prantsusmaalt (1) ja Uruguayst (1). Seega on informantide emakeelteks saksa, flaami, hispaania, tai, inglise, portugali ja prantsuse keel. 30 õpilasest üheksa võttis esimese testi toimumise ajal keeletunde, teise testi ajaks lisandus veel neli. Neli õpilast alustas tundidega juba enne vahetusaastat. Mitmed õpilased õppisid eesti keelt algklasside tundides käies, kuid seda loeta selles formaalseks keeleõppeks.

Siinse töö üks eesmärkidest on võrrelda keelt omandavate ja õppivate informantide keelekasutust.

3. Meetod – veaanalüüs

Bakalaureusetöös kasutatakse vahetusõpilaste eesti keele kasutuse analüüsimise meetodina veaanalüüsi, mis võimaldab võrrelda õppijate vahekeelt eesti keelega ja selgitada võimalikke vigade esinemise põhjusi.

Carl Jamesi järgi on veaanalüüs ebaõnnestunud keele olemuse, põhjuste ja tagajärgede uurimine (James 1998: 1). See on tähtis, sest näitab õpetajale, mida peab veel õpetama, uurijale, kuidas toimub õppeprotsess, ja aitab õppijal testida oma sihtkeele kohta käivaid hüpoteese (Corder 1981: 10–11). Veaanalüüs tõrjus 1970ndatel välja kontrastiivanalüüsi, mille järgi tekivad vead interferentsi tagajärjel, mis tähendab emakeele negatiivset ülekannet õppijakeelde. Veaanalüüsis jäetakse õppijate emakeel analüüsist välja ja võrreldakse hoopis õppijakeelt sihtkeelega. (James 1998: 5–7)

S. Pit Corder soovib vigade uurimiseks viit etappi: materjali kogumine, vigade identifitseerimine, kirjeldamine, seletamine ja hindamine. (Corder 1974, viidatud Ellis 2000: 50–52 järgi)

Materjaliks võib koguda õppijate kõnenäiteid nii õppimis- kui tavaolukordadest, küsida arvamust kindlate sihtkeele struktuuride, sõnade või hoopis oma õppimissituatsiooni kohta. Vastavalt uurimisküsimusele, informantide hulgale ja analüüsimeetodile tehakse kas pikiuurimus või ristlõikeline uurimus (*longitudinal research, cross-sectional research*). Pikiuurimus on harilikult juhtumianalüüs, kus uuritakse ühte või väikest arvu informante pikema aja jooksul, kirjeldatakse põhjalikult õppimis- ja rääkimissituatsiooni, eelnevat elukäiku ja kokkupuudet (võõr)keeltega. Kuna tavaliselt uuritakse spontaanset kõnet, peab uurija tihti vestlust juhtima, et teda huvitavat informatsiooni kätte saada, näiteks minevikuvormide omandamist uurides küsima midagi eelnenud päeva kohta. Kuigi pikiuuringud võimaldavad küllaltki täpselt näha õppija keele arengut, on see väga aeganõudev ja ei võimalda luua üldistusi. Lisaks ei saa öelda, et mingite vormide spontaanset kõnest puudumine tähendaks nende oskamatus, ehk ei tundnud informant lihtsalt vajadust neid kasutada. (Gass, Selinker 2008: 52–55)

Teine võimalus õppijakeelt uurida on teha ristlõikeline uuring. Sel viisil kogutakse materjali suurelt hulgalt informantidelt ühel ajahetkel. Erinevalt pikiuuringust ei uurita spontaanset kõnet, vaid püstitatakse hüpotees ja kogutakse materjali nii, et

uurimisküsimustele kindlad vastused saada. Tulemused on harilikult kvantitatiivsed. Kuna informante on palju, et ole ka nende kohta esitatav taustinformatsioon nii põhjalik kui eelmisel meetodil. See ei võimalda uurida teiste faktorite (nt võõrkeelte oskus) mõju keeleõppele. Küll on aga võimalik teha suuremaid üldistusi. Siiski on võimalik näiteks teha ka pseudopikiuuringuid, kus uuritakse erineva keeletasemega õppijaid samal ajahetkel või hoopis pikiuuringuid, milles erinevatel ajahetkedel uuritakse ühe õppijagrupi kirjalikku keelt. (Gass, Selinker 2008: 55–58)

Siinses uuringus kasutatakse just viimati mainitud meetodit, sest eesmärgiks on teha üldistatud järeldused vahetusõpilaste käändekasutuse kohta kahel erineval õppimishetkel. Pildikirjeldus võimaldab uurida võimalikult loomulikku keelt ja tõenäoliselt saada ka vastused uurimisküsimustele, sest ilma käänete kasutamiseta on väga keeruline kirjeldada seal väljenduvaid omandus- ja kohasuhteid.

Viga on kõrvalekalle sihtkeele normidest. Vahel eristatakse aga ka vigu (*errors*) ja eksimusi (*mistakes*). Viga on põhjustatud reegli teadmatuses ja eksimuse puhul teatakse küll reeglit, kuid näiteks keelevääratuse tõttu ei kasutata õiget vormi. Eksimusi peaks rääkija olema suuteline ise parandama. Kuigi Corder väidab, et veaanalüüsi peaks tegema ainult vigade põhjal, on neil aga keeruline vahet teha, sest see, kui õppija mingil hetkel kasutab õiget vormi ja mõnel teisel valet, võib tähendada nii seda, et vale vormi kasutus toimus kogemata kui seda, et hoopis õiget vormi kasutati juhuslikult ja tegelikult reeglit ei teatud. (Corder 1981: 5–13)

Vigade kirjeldamine on õppijakeele võrdlemine sihtkeelega, kuid ei hõlma kõrvalekallete põhjuste leidmist. Vigu võib jagada kolmeks: 1) presüsteemaatilised vead, mida tehakse, kui õppija ei tea reeglit; 2) süsteemaatilised vead, kui õppija teab reeglit, kuid teab seda valesti; 3) postsüsteemaatilised vead, mis ilmnevad, kui õppija teab õiget reeglit, kuid ei kasuta seda püsivalt. Et selliseid veatüüpe identifitseerida on vajalik retrospektiivne uurimus, et saaks näha, kas õppija ei tea reeglit (1), ei oska viga parandada, kuid teab kasutatud reeglit (2) või oskab selgitada tavaliselt kasutatavat sihtkeele reeglit (3). (Corder 1974, viidatud Ellis 2000: 55–56 järgi)

Vigade selgitamine on üks tähtsamaid samme teise keele omandamise uurimisel, sest see võimaldab näha keeleõppe protsessi. Kuigi vead võivad tekkida väga mitmesugustel põhjustel (Ellis 2000: 57), vaadeldakse selles töös vaid neid, mis on tekkinud sihtkeele süsteemide ja struktuuride kasutamise raskusest.

Selliseid vigu saab peamiselt jagada puudulikust kompetentsusest või teise keele mõjudest tulenevateks (Ellis 2000: 57). Kompetentsusevead omakorda on:

- 1) interferentsivead: tulenevad ühe keele reeglite kasutamisest teise keele rääkimisel;
- 2) intralingvaalsed vead: reeglite liigne üldistamine, teadmatus, millal reeglit kasutada;
- 3) arengulised vead – õppija püüab piiratud keelekogemuse toel luua sihtkeele kohta hüpoteese (Richards 1971, viidatud Ellis 2000: 59 järgi). Keele ülekande vead on aga: 1) üleanalogiseerimine: ühe keele üksuse kasutamine teises keeles, sest nad jagavad teatavaid sarnasusi; 2) struktuuri ülekanne: ühe keele tunnuse kandmine teise keelde; 3) interlingvaalsed/intralingvaalsed vead: tekivad, kui emakeeles ei esine teatud eristamisi (Lott 1983, viidatud Ellis 2000: 59 järgi) Näiteks *do*, *make* on eesti keeles mõlemad *tegema*.

Lisaks vigade käsitlemisele analüüsitakse bakalaureusetöös õppijakeelt ka sihtkeelepäraseid vorme silmas pidades. Tuuakse välja käänete õiged kasutusvariandid ja üritatakse põhjendada, miks neid esineb vähe või üldse mitte.

4. Eesti keele käändesüsteem ja selle omandamine

Bakalaureusetöös uuritakse eesti keele käänete omandamist, mis tõenäoliselt on emakeelena näiteks inglise, saksa või hispaania keelt kõnelevatele inimestele küllaltki keeruline. Esiteks, eesti keele käänete grammatilisi tähendusi on raske kirjeldada, sest käändekategooria on teistest morfoloogilistest kategooriatest keelespetsiifilisem: käänete kasutamine on suuresti tingitud keeleajalooliselt kujunenud rektsoonistruktuuridest (EKG I 1995: 48). Teiseks on töö informantide emakeelte käändesüsteemid eesti keele omast väga erinevad: saksa keeles neli käänet, inglise keeles 2, hispaania, prantsuse, tai ja hollandi keeles morfoloogilist käändemarkeeringut aga ei olegi (wals.info).

4.1. Käändesüsteemist

Vastavalt tähenduse kontekstisidususele jaotatakse eesti keele käänded kahte rühma: abstraktsed (grammatilised) ja konkreetsete (semantilised) käänded (EKG I 1995: 48). Abstraktsed käänded on nominatiiv, genitiiv ja partitiiv, nad näitavad nimisõna(fraasi) süntaktilisi funktsioone, nende tähendus on grammatiline ja nad ei ole väljendatavad määr- või kaassõnadega. (EKK 2007: 240) Abstraktsed käänded on olemas igas keeles, kus esineb käändekategooria (EKG I 1995: 49). Konkreetsete käänede hulgas moodustavad omaette rühma kohakäänded, mis veel omakorda jagunevad sise- (illatiiv, inessiiv, elatiiv) ja väliskohakäändeteks (allatiiv, ablatiiv, adessiiv) (EKG I 1995: 49–50). Samuti võib kohakäändeid kolme ruumilise opositsiooni järgi jagada suunda näitavateks latiivkäändeteks (illatiiv ja allatiiv), paika näitavateks lokatiivkäändeteks (inessiiv ja adessiiv) ning lähet näitavateks separatiivkäändeteks (elatiiv ja ablatiiv). Enamikul konkreetsetest käänetest on ka abstraktsemaid kasutusvõimalusi. (EKG I 1995: 49–50)

4.2. Eesti keele käändesüsteemi omandamine

Reili Argus on esimese keele omandamist uurides täheldanud, et kõigepealt ilmuvad lapsekeelde grammatilised käänded, neist aga kõige hiljem genitiivvormid, sest lapse jaoks on nominatiivi tegevussubjekti ja partitiivi soovi väljendavad funktsioonid tähtsamad. Genitiivvorm muutub tähtsaks alles semantiliste käänete ning mitmusevormide väljendamisel (Argus 2004: 30). Võib arvata, et vahetusõpilased omandavad esimesena nominatiivi, mis on markeerimata kääne ja sõnaraamatuvorm. Samuti püüavad keeleõppijad grammatilist süsteemi enda jaoks lihtsustada (Habicht jt 2006: 610), mis toob kindlasti kaasa rohke käändeasenduse, eriti teiste käänete asendamise nominatiiviga. Pille Eslon on eesti õppijakeeles märganud, et nominatiivse objektnoomeni kasutusala suureneb partitiivi ja genitiivi arvelt (Eslon 2010: 7–8).

Kuna genitiivil ja partitiivil ei ole lihtsalt eristatavaid käändelõppe, on nende funktsiooni tajumine keerulisem ja seetõttu omandatakse nad tõenäoliselt hiljem. Konkreetsete käänete funktsioonid on piiritletumat ja käändelõpud eristatavad – seetõttu võiks olla neid ka lihtsam omandada. Siiski, nende korrektse moodustamise eelduseks on genitiivvormi tundmine, mille õppimine on aga keerulisem. Seega võib arvata, et esimesed konkreetsete käänete vormid moodustatakse kas vigasest genitiivi või hoopis nominatiivi tüvest. Kuna enamik vahetusõpilasi aga keeletunde ei võta, ei sõltu nende grammatiliste vormide omandamine nende keerukusest, vaid suure tõenäosusega hoopis sellest, kui tihti nad igapäevases keeles kasutusel on. Seega võib õppijate kõnest leida grammatiliselt täiesti korrektseid vorme, kuid see ei pruugi veel tähendada, et keelenähtus korralikult omandatud on, tegemist võib olla lihtsalt kivilinenud väljendiga (Argus 2004: 38–39).

Esimese keele morfoloogia omandamine on jagatud kolme perioodi, kuid võib arvata, et see kehtib ka teise keele omandamisel. Esimene on premorfoloogiline periood, mil keeles esinevad morfoloogilised muuted, kuid juhuslikult, muutmissüsteem ei ole veel lahus kognitiivsest süsteemist. Järgneb protomorfoloogiline periood, kui kasvab morfoloogiline produktiivsus: grammatikast luuakse lihtsam versioon ja esmalt keskendutakse enda jaoks olulisematele vormidele. Viimane on morfoloogia täiskasvanute (keelt emakeelena rääkijate) mõistes, sel perioodil hakkavad aktiivselt arenema liitmis- ja tuletamissüsteemid. (Bittner jt 2003, viidatud Argus 2004: 23 järgi

5. Vahetusõpilased eesti keele käändesüsteemi omandamas

Siinses bakalaureusetöös uuritakse käändesüsteemi omandamist kõigepealt käändekaupa: võrreldakse käänete õigeid kasutusfunktsioone õppijakeele omadega; seejärel käänete omandamise järjekorda ja lõpuks käändesüsteemi omandamise üldiseid tendentse. Jälgitakse ainult morfoloogiat, ortograafiavead jäävas selles töös tähelepanuta. Näidetena tuuakse lausungeid, millega analoogseid leidub mitmetel informantidel või mis muudel põhjustel silma paistavad. Informandi number on lausungi järel sulgudes, kui tekst on võetud teisest testist, järgneb informandi numbrile II. Ühe näitenumbri all on vahel sama nähtus samal õpilasel kahel erineval ajahetkel – nii on hea näha keelelist arengut.

5.1. Nominatiiv

Nominatiiv on informantide tekstides arusaadavatel põhjustel kõige enam kasutatud kääne: see on sõnaraamatuvorm, igapäevakeeles tihti kasutusel ja markeerimata. Ei leidu ühtegi informanti, kes seda mõlemas testis kasutanud poleks. Ka nominatiivi põhifunktsioon on selline, mida algajal keeleõppijal lihtne mõista on. Nimelt vormistab see täissubjekti (EKG I 1995: 52). Selles funktsioonis kasutasid käänet peaaegu kõik õpilased, näiteks:

- (1) väljas *see paike* paistab (INF 1); *isa* küpsetab kartulid (INF 1 II);
- (2) *poiss* kirjutab (INF 23); ainult *üks poiss* kaasa töötab (INF 23 II);
- (3) *üks poiss* kirjutab (INF 30); *õpetaja* kannab sinised püksid (INF 30 II).

Umbes sama palju kasutati nominatiivi subjektiga ühilduva predikatiivina:

- (4) nad on *väga õnnelik* (INF 4); see on *kollane kana* (INF 4 II);
- (5) tomatid on *punased* (INF 5); see on *suur maja* (INF 5II);
- (6) köök on *kollane* (INF 30); köök on *hästi suur ja helle kollane* (INF 20).

Kuna nominatiiv on esimesena omandatav kääne, kasutati seda tihti ka paljude teiste käänete funktsioonides.

Näiteks genitiivi asemel:

- (7) see *poiss* sokkid on valge (INF 1);
- (8) *pois* sokid ei ole must ega valge (INF 14);
- (9) iga laps on erinevad *särk* värv (INF 10 II).

Siin peaks nominatiivi asemel kasutama genitiivatribuuti (EKG I 1995: 52). Esimesed kaks näidet on esimesest testist, teises testis ei ole samad informandid genitiivatribuuti kasutanud, seega on keeruline öelda, kas tulemus oleks paranenud. Sama konstruktsiooni ainult teises testis kasutanud informandi põhjal võib väita, et ilmselt ei oleks.

Tõenäoliselt kõige rohkem asendati nominatiiviga partitiiv, eriti osaobjekti rollis:

- (10) teevad *lõuna* (INF 30);
- (11) pere teeb *söök* (INF 26);
- (12) kuulavad *muusika* (INF 14); kuulavad *muusika* (INF 14 II);
- (13) kaks tüdrukud ja üks pois mängima *kaard* (INF 11); tüdrukud ja pois kuulavad *muusika* (INF 11 II);
- (14) kaks lapsed kandavad *sinine t-särk* (INF 10); üks poiss kuulab *muusikad*; mängivad *lauamäng* (INF 10 II).

Valitud näidete põhjal on raske öelda, kas informandid on partitiivi osasihitisliku rolli omandanud või on neile vastavad konstruktsioonid lihtsalt meelde jäänud. Samas INF 30-l on juba esimeses testis lause *lapsed kuulevad muusikat*, mis lubab arvata, et reegel on talle tuttav. Ka INF 26-l esineb mõlemas testis mitmeid korrektseid osasihitiskonstruktsioone. Enamikul informantidel esinevad õiged ja valed vormid täiesti juhuslikult. Mis on ka loomulik, sest õige sihitisevormi kasutus valmistab raskusi ka neil, kes eesti keelt võõrkeelena juba kõrgtasemel õpivad (Pool 2007).

Partitiiviga tähistatakse ka kvantorifraasi laiendit (EKG I 1995: 53), vahetusõpilastel asendab seda väga sageli aga nominatiiv:

- (15) kaks *tüdruk*; viis *taldrik*; neli *aken* (INF 28); viis *inimesed*; kaks *tütari*; viis *taldrikud*; kolm *nugad* (INF 28 II);
- (16) neli *tüdrukud* ja kolm *poisid* (INF 11); neli *tüdrukud* ja kolm *poisid* (INF 11 II);
- (17) kaheksa *inimesed*; kaks *lapsed* (INF 25); kaheksa *inimest*; seitse *õpilast*; kaks *lusikat* (INF 25 II).

Kvantorifraasi märkimisel ilmnes kolm erinevat tüüpi. Esimesed (15) kasutasid põhiarvsõna laiendit nominatiivis, kuid esimeses testis oli see ainsuses, teises juba mitmuses. Teised (16) kasutasid samuti põhiarvsõna laiendit nominatiivis, kuid mõlemas testis mitmuses ning kolmas grupp (17) kasutas alguses sama varianti, mis teine, kuid viimases testis väljendasid kvantorfraasi laiendit korrektselt partitiiviga. Siit võib välja lugeda ka ühe konstruktsiooni tingliku omandamisjärjekorra.

Kuigi omajat saab eesti keeles verbi *olema* laiendina väljendada adessiiviga (EKG I 1995: 58), on seda väga mitmel moel tehtud hoopis nominatiivi abil.

- (18) pois on salat ja tüdruk on gahvel ja nõud (INF 13); poisil on salat (INF 13 II);
- (19) poiss omab salat ja ta omab kollane t-shirt (INF 9); isal on kartulid (INF 9 II)
- (20) poiss oma on salaad, kahe tüdruk oma on nuga (INF 3);

Esimeses näites (18) polnud õpilane tõenäoliselt märganud adessiivi omamist väljendavat tähendust, kuid teises testis on see juba korrektselt kasutusel. Teisel juhul (19) on kasutatud eesti keelele võõrapärast *omama*-konstruktsiooni, mis nõuab osasihitist, mida EKG järgi moodustatakse partitiivi abil (EKG I 1995: 53), kuid loomulikum oleks seda väljendada adessiivi abil, mida teises testis ka tehtud on. Siiski esineb see ainult ühe korra, seega ei saa väita, et funktsioon informandil omandatud oleks. Kolmandat konstruktsiooni (20) oli kasutanud ainult üks õpilane, kes on küll aru saanud sõna *oma* possessiivsust tähistavast omadusest, kuid seda selgelt liigtarvitanud. Näiteks on ta seda kasutanud ka fraasis *nende oma ema*, kus see täiesti tarbetu on. Tõenäoliselt põhjustabki omamist väljendavates lausetes keerulisust see, et eesti keeles ei ole erinevalt näiteks inglise või saksa keelest omamist näitavat verbi.

Liigne nominatiivi kasutamine – eriti esimeses testis – annab mõista, et õppimise algusjärgus esineb enamasti n-ö käändevaba periood, siis ei teata veel erinevate käänete erinevaid funktsioone ega käändelõppe.

5.2. Genitiiv

Genitiivi kaks põhifunktsiooni on ainsusliku täisobjekti ja atribuudi vormistamine (EKG I 1995: 52). Kuigi eelpool on juba välja toodud juhud, mil atribuudina kasutati hoopis nominatiivi, on seda kasutatud ka genitiiviga:

- (1) *inglise keele* tund (INF 7);
- (2) *salati* kauss (INF 1 II); *tuba kooli* (INF 29 II);
- (3) *tema* naine (INF 8 II); *nende* poeg (INF 30 II); *minu* vanaemal (INF 23 II);
- (4) *õpetaja* laud (INF 3II); *õpetaja* juuksed (INF 29 II);
- (5) *klassi* õpetaja (INF 15 II); *Eesti laulu* nimi (INF 24 II);
- (6) *roheline* särgi (INF 29 II); *tumepunase* pluusi (INF 30 II)

Genitiivatribuuti kasutati esimeses testis vaid korra ja sedagi kivistunud fraasis (1). Hiljem asendab see vahel liitsõnu (2), kuid kõige enam ilmneb atribuut asesõnade koosseisus (3). Vahel on aga vormihomonüümia tõttu raske aru saada, kas genitiivi on kasutatud juhuslikult või teadlikult (4). Kuna INF 3-I esinesid teises testis ainult vormihomonüümsed genitiivivormid (lisaks *tema oma tütar*), võib arvata, et tema puhul oli tegemist kokkusattumusega. INF 29 kasutas ka teisi genitiivatribuute (*roheline särgi; nende tuba*), mis lubavad arvata, et vähemalt osaliselt on funktsioon omandatud. Ülejäänud juhtudel küsimusi ei teki.

Täissihitist väljendatakse töödes vaid paar korda ja sedagi ainult teises testis:

- (7) on *salati* teinud (INF 23 II);
- (8) vaatab, kuidas poiss selle *salati* tehtud on (INF 23 II);
- (9) poiss teeb valmis *salati* (INF 27 II);
- (10) poiss teeb *salati* (INF 29 II);
- (11) paneb selga *roheline särgi* (INF 29 II);

(12) kannab *tumepunase pluusi* (INF 30 II).

Esimeses viies lauses (7–11) on kasutatud sihitist õiges vormis, viimases (12) oleks pidanud kasutama osasihitist. Täissihitist on õigesti kasutanud vaid kolm informanti, seega ei saa selle kohta lõplikke järeldusi teha. Tõenäoliselt ei ole vabalt pildi kirjeldamine ka parim viis nende omandamise kontrollimiseks, sest siinses töös kasutatud piltidelt ongi raske leida täissihitist nõudvaid situatsioone.

Siinse töö üks hüpoteesidest oli, et ruumisuhete väljendamiseks võetakse enne kohakäändeid kasutusele kaassõnad. Mõlema variandi jaoks on vaja genitiivi, sest kohakäändevormid moodustatakse genitiivitüvest ja EKK järgi kasutatakse genitiivi enamike tagakaassõnadega (EKK 2007: 242). Need aga väljendavadki ruumisuhteid. Enimkasutatud kaassõna oli *peal* (11 informandil), mis on ka loomulik, kuna mõlemal kirjeldataval pildil olid esiplaanil lauad jaapid nende peal olevate esimetega. Üllatuslikult kasutas ainult üks informant seda vale käändega:

(13) laud peal (INF 27); laua peal (INF 27 II).

Temagi tegi seda ainult esimeses testis ja oli üks väheseid, kes siis ruumisuhteid üldse kirjeldas.

Kuna kaassõna *peal* oli ainus, mida suuremal määral kasutati, ei saa selle põhjal öelda, et kaassõnad õppijakeelde enne käändelõppe jõuaksid. Ka informantide arv, kes kasutasid sõna *peal* (11 informanti), ei erine suuresti nendest, kes kasutasid adessiivivormi *laual*. Lisaks jõudis adessiiv mõne õpilase puhul keelde varem kui kaassõna (INF 25, INF 15, INF 13). Sisekohakäändeid kasutati aga palju rohkem kui kaassõnu, ainus nendega võrdsustuv kaassõna oli *sees* ja seegi vaid viiel õpilasel.

Kuigi enamasti on nominatiiv *see*, millega teisi käändeid asendatakse, on juhtumeid, kus genitiiv asendab hoopis nominatiivi:

(14) kolm inimese mängima; see inimese on arvavad (INF 1);

(15) õppilase kirjutab; kaks õpilase *listen* (INF 6);

(16) laua on väga ilus; nurga laua all (INF 7).

Tõenäoliselt on nendel juhtudel genitiivivorm sõna esimesena omandatud kuju ja seda kasutatakse nominatiivi funktsioonis. Ükski informant neid sõnu teises testis ei kasuta, seega pole võimalik teada saada, kas selleks ajaks oli omandatud ka nominatiivivorm.

Genitiivi omandamisel keeletundides käijate ja teiste vahel märgatavat erinevust ei olnud, teises testis kasutas käännet õiges funktsioonis 20 õpilast ja neist 11 oli võtnud keeletunde. Informante, kes käännet kolm või rohkem korda kasutas oli 12 ja nendest keeletunde võtnuid 7.

5.3. Partitiiv

Juba eelpool mainiti, et partitiivi õiges funktsioonis esinemine on küllaltki juhuslik, kuid on ka õpilasi, kes seda suuremas osas õigesti kasutavad:

- (1) õpilased kuulevad *muusikat* (INF 5); teised aitavad *teda*; puiss hoiab *korvi*; isa teeb mingi *kartuleid*; teevad *tööd* (INF 5 II);
- (2) kuus *tooli* (INF 9); lõikab *ubaid*; võttab *taldrikuid*; teevad *lõunat*, kaks *inimest* (INF 9 II);
- (3) kuulavad *muusikat* (INF 15); kaks *tüdrukut*; chop *roheliseid sibulaid*; vaatavad *televisorit*; seitse *õpilast* (INF 15 II);
- (4) kaks *tüdrukut*; kolm *lauda* (INF 19); tütar võtab *taldrikuid*; pile näitab *mõnusat pereelu*; kaks *raamatut*; kuulevad koos *muusikat* (INF 19 II);
- (5) kuulavad *muusikat* (INF 23); kolm *last*; üks tüdruk on *taldrikuid* võtmas; teeb *mingit rohelist toitu*; ei ole eriti palju *laudu* (INF 23II).
- (6) kolm *last*; teeb *sööki*; lõikab *herneid*; kannab *särki*; kolm *poissi* ja neli *tüdrukut*; kaks *õpikut* (INF 25 II);
- (7) ma näen *ühe peret*; umbes seitse *aastat* vanad; kaks *tüdrukut* (INF 26); kannab *kollast t-särki*; neli *tomatit*; laua peal on *kahvleid*; kannab *köögikindaid* (INF 26 II).

Eelpool olevate näidete autoritest on vaid kaks pidevalt keeletunde võtnud (INF 15 ja INF 9), ülejäänud on kas ise grammatikat õppinud (INF 26), enne vahetusaastat keeletunde võtnud (INF19) või pole grammatika õppimisega üldse tegelenud (INF 5 ja INF 25). Tundub, et keeletunde võtavad või teadlikult grammatikat õppivad informandid omandasid käände kiiremini, kuid näidete vähesuse tõttu ei saa selle kohta suuremaid järeldusi teha.

Nagu kõikide käänete puhul, esineb ka partitiivi ülekasutamist:

- (8) kõik õpilast teevad *erinevaid* asja (INF 1 II);
- (9) see on suur *peret* (5 II);
- (10) *ühte* laua peal (14 II);
- (11) tüdrukutel on *tumedaid juukseid* (INF 26 II);
- (12) tütar paneb selga *musta* särki (INF 29 II).

Siin on võimatu ühest põhjust välja tuua, võib olla, et kasutatud sõnavorm on lihtsalt kuskilt meelde jäänud ja kuna kaks neist (INF 1, INF 29) on võtnud keeletunde ja üks õppinud iseseisvalt grammatikat (INF 26), võib põhjuseks olla ka ülemõtlemine, suulises tekstis oleks ehk tulemus teine olnud. Väga huvitav on aga, et peaaegu kõik õpilased, ka need, kel muidu üldse teisi käandeid peale nominatiivi ei esinenud, on kasutanud verbi *sööma* sihitislikku vormi ehk *da*-infinitiivi:

- (13) tahavad *sööia* (INF 17);
- (14) tegevad *süüja* (INF 13 II);
- (15) teeb *süüa* (INF 24; INF 24 II).

Järelikult on tegemist vormiga, mis on tihti kasutusel ja nii meelde jäänud.

Teise testi lõpuks on kaheksa õpilast, kellel partitiivi õiges funktsioonis ei esine (INF 2, INF 4, INF 13, INF 18, INF 21, INF 24, INF 27, INF 28). Nendest kaks hakkasid keeletunde võtma teisel poolaastal, teised pole formaalselt keelt õppinud. Võttes arvesse informandid, kes partitiivi väga hästi omandasid ja need, kes seda üldse ei teinud, võib väita, et keeletunnid on sellele hästi kaasa aidanud.

5.4. Illatiiv

Illatiivi põhifunktsiooniks on latiivse tähendusega koha ja aja väljendamine (EKG I 1997: 56). Kuna selliseid situatsioone esineb pildil vähe, on ka käände kasutus testides väike, seetõttu tuuakse järgnevalt välja kõik testides esinenud vormid.

Käände õiged kasutusvariandid:

(1) kirjutavad *vihikusse* (INF 3 II, INF 19 II, INF 25 II); kirjutab *vihikusse*

(INF 30II);

(2) lähevad *koju* (INF 7; INF 17 II);

(3) käib *muusikakooli* (INF 7);

(4) läksivad *vooti* (INF 24);

(5) *selga* särgi, *jalga* püksid (INF 29 II).

Võiks arvata, et pikk illatiiv omandatakse varem kui lühike, aga nagu eelpool olevate näidete järgi näha võib, kasutati pikka varianti ainult ühes sõnas. Kõik korrektsetes funktsioonis illatiivivormid peale INF 7 omade tulid kasutusse alles teises testis.

Illatiivse tähenduse saamiseks on kasutatud ka eessõnu, kuigi valesid:

(6) *sisse* seal on seitse raamatud (INF 1);

(7) *ülesse* pliit on kapp (INF 3);

(8) *allapoole* akengrupid; *allapoole* üks laud (INF 9);

Kõikidel juhtudel kasutati lokatiivse kaassõna asemel latiivset. Tõenäoliselt aeti kasutatud kaassõnad segamini sõnadega *sees*, *üleval* ja *all*. Kuna sarnaseid konstruktsioone teises testis ei leidunud võib esimese kahe näite puhul arvata, et tegemist oli juhusliku sõnavalikuga. Kolmas informant (8) kasutas sama väljendit aga kaks korda ja kahe erineva pildi kirjeldamiseks, seega võis see sel hetkel olla tavaline osa tema õppijakeelest, mis küll aja jooksul muutus.

Samuti kasutati illatiivi teiste käänete asemel:

(9) inimesed on *tundisse* (INF 6); õpilase listen *muusikasse* (INF 6);

(10) ilm *välja* on hea (INF 20 II); *välja* on päike (INF 20 II); *välja* on ilus ilm

(INF 27);

(11) *pildisse* maja on aken (INF 29).

Esimese kahe näite puhul (9, 10) on illatiivi kasutatud inessiivi asemel. Esimese näite puhul (9) ei ole tõenäoliselt teadvustatud erinevate sisekohakäänete funktsioone, sest lisaks näiteks toodud vormidele kasutatakse veel vormi *inglise keeles*, mis on kivistunud väljend. Järgmise näite (10) põhjal võib arvata, et ei saada aru, et tegu on lühikese illatiivivormiga, ehk on seda peetud muutumatuks määrsõnaks.

5.5. Inessiiv

Kuna inessiiv väljendab lokatiivse tähendusega kohta ja aega (EKG I 1997: 57), esineb seda informantide tekstides märgatavalt rohkem kui illatiivi, sest pilti kirjeldades räägitakse enamasti statsionaarsetest objektidest. See on ka üks lihtsamini omandatud kääne, sest esimeses testis oli kümme informanti, kes seda õiges funktsioonis ei kasutanud (INF 1, INF 4, INF 6; INF 11, INF 12, INF 16, INF 17, INF 18, INF 21 ja INF 29), teises aga vaid kaks (INF 16 ja INF 18). Kümnest kolm võttis sel ajal keeletunde ja neist kolmest üks alustas keeleõpingutega enne vahetusaastat. Kahest õpilasest, kes ka teises testis inessiivi ei kasutanud, ei võtnud kumbki keeletunde. Seega võib järeldada, et formaalne keeleõpe soodustab käänete omandamist.

Kuigi käände moodustamise viis ei olnud alati õige, polnud suuri probleeme inessiivi õiges funktsioonis kasutamisega:

- (1) pere on *kööks* (INF 24); pere on *köökis* (INF 24 II);
- (2) nemad on *tunds* (INF 2);
- (3) poiss on salat *käsis* (INF 8 II);
- (4) *tubas* (INF 25).

Nagu näha, moodustati inessiiv sageli nominatiivi, mitte genitiivitüvest, kuid palju esines ka korrektseid vorme:

- (5) üks suur kana *vormis* (INF 15 II);
- (6) ned meeldib *koolis* INF 17 II);

(7) käib sõbrega *metsas* (INF 7);

(8) *toas* (INF 19).

Kuigi enamasti omandati inessiiv väga hästi, kasutati seda vahel teiste kohakäänete asemel:

(9) *piltes* on (INF 1 II, INF 2 II, INF 3, INF 6 II);

(10) *lauds* on (INF 13, INF 17 II);

(11) *elavad maas* (INF 15 II);

(12) *kirjutab tahvelis* (INF 3 II, INF 15 II, INF 30).

Esimesel kolmel juhul (9–11) kasutati küll lokatiivkääned, kuid väliskohakäände asemel sisekohakäänet. Sõnad *pildil* ja *pildis* ning *maal* ja *maas* tekitavad õigustatult segadust, sest nende tähendus ei ole nii selge. *Lauul* ja *lauas* peaks oleme lihtsamini eristatavad, kuid tekitavad ilmselt siiski segadust. Viimasel juhul (12) asendati inessiiviga allatiiv, seda on keeruline mõista, sest ka saksa keeles, mis on informandi emakeel, kasutatakse selles situatsioonis väliskohta näitavat eessõna *auf*.

5.6. Elatiiv

Elatiiv on sisekohakääne, mille primaarseks funktsiooniks on vormistada separatiivse tähendusega kohta või aega (EKG 1997: 57). Selle vähene kasutus testides on tõenäoliselt tulenenud samadest põhjustest, mis illatiivi puhul: pildil ei leidu situatsioone, mille kirjeldamiseks seda kääned vaja oleks. Seda näitab ka fakt, et illatiivi ja elatiivi korrektsed kasutajad peaaegu ei kattunud (v.a INF 3, INF 24 ja INF 29), järelkult ei tulene käände kasutamine testis pelgalt selle omandamisest ja järgnevate tulemuste põhjal ei saa teha lõplikke järeldusi käände omandamise põhjal. Keeletunde võtnutest kasutas elatiivi õiges funktsioonis neli õpilast, keeletunde mitte võtnutest viis. Käände kasutus tõusis aga märgatavalt teises testis. Esimeses testis kasutas kääned kolm õpilast:

(1) pult *õpetajast* (INF 13);

(2) tuled *vootist* (INF 24);

(3) nende oma *aegast* (INF 27 II).

Viimase näite puhul on tõenäoliselt tahetud öelda *nende oma aiast*.

Teises aga kasutab käännet juba üheksa õpilast:

(4) *aknast* välja näitab ilus ilm (INF 1 II);

(5) ma mõtlesin *sellest* (INF 3 II);

(6) esimene piltes on pere *majast* (INF 6 II);

(7) vaatan selle pildis *aknast* (INF 9 II);

(8) kingad on *adidast* (INF 13 II);

(9) kui sa vaatad *aknast* välja (INF 14 II);

(10) ma saan kirjutda *akvaariumist, pallist, kellast* (INF 24 II);

(11) kõik õpilased *klassist* (INF 27 II);

(12) me saame vaatama *akendist* (INF 29 II).

Jällegi võib türevahelduslike sõnade puhul näha käände moodustamist vigasest genitiivitüvest (12).

Ka elatiivi on mõnel korral kasutatud teiste käänete asemel:

(13) esimene *laudast* istuvad (INF 3 II);

(14) kannab *kollasest* särk (INF 5 II);

(15) see t-särk *temast* on tumepunane (INF 26 II).

Esimesel juhul on elatiiviga asendatud teine kohakääne, teisel läinud segamini vormi kaks viimast tähte, kuid kolmas asendus on väga juhuslik ja sellele põhjust leida on väga keeruline.

5.7. Allatiiv

Allatiiv on väliskohakääne, mille primaarseks funktsiooniks on vormistada määrust või täiendit, mis väljendab latiivse tähendusega kohta või aega. Samuti kasutatakse seda näiteks kogeja või adressaadi märkimiseks. (EKG I 1995: 58) Esimeses testis kasutas käänet õiges funktsioonis vaid üks õpilane:

(1) kirjutab *tahvelle* (INF 23);

Teises aga juba üheksa:

(2) tahab panna *lauale*; *mulle* väga meeldib (INF 3 II);

(3) naeratab *poisile*; poisski naeratab *emale* (INF 5 II);

(4) võttab *taldrikule* (INF 10 II);

(5) *mulle* väga meeldib (INF 11 II);

(6) kirjutab *tahvlile* (INF 19 II);

(7) *mulle* ei meeldib (INF 20 II);

(8) kirjutab *tahvlile* (INF23);

(9) kirjutab *tahvele* (INF 24 II);

(10) *lauale* kandma (INF 25 II).

Nagu näha, märgiti käändega enamasti latiivse tähendusega kohta, kuid seda kasutati ka kogeja (2, 5, 7) ja adressaadi (3) märkimiseks. Kääned kasutanud üheksast õpilasest on keeletunde võtnud neli, seega ei ole ole jällegi erinevate õppimismeetodite vahel suurt erinevust.

Ka allatiivi kasutati teiste käänete asemel:

(11) näen *emale* juuksed (INF 1 II);

(12) kõik *õpilasedle* on värvilised riidise (INF 11 II);

(13) *meile* on kell üksteist (INF 13).

(14) ootab *tütarele* (INF 3 II);

Enamikel juhtudel (11, 12, 13) on allatiivi kasutatud adessiivi asemel, segamini on läinud väliskohakäänded, viimasel juhul (14) on käändeasendus väga juhuslik ja sellele põhjenduse leidmine keeruline, allatiiviga on asendatud partitiiv.

5.8. Adessiiv

„Eesti keele grammatikas“ välja toodud adessiivi funktsioonidest (EKG I 1995: 58) kasutasid siinse töö informandid järgmisi: lokatiivse tähendusega koha ja aja ning verbi *omama* laiendina omaja väljendamine. Kõige rohkem, 15 õpilasel, esines omaja väljendamist, näiteks:

(1) kõik *lastel* on erinevad juuksed (INF 1 II);

(2) tüdruk, *tal* on kollane särk, *poissal* on punane särk (INF 5);

(3) *tal* on pruunid juuksed (INF 26 II).

Esitatud näidetest on huvitav INF 5 esimene variant, sest ta kasutas sellist konstruktsiooni väga järjepidevalt (esimeses testis 4 korda). Ainus erinev versioon on välja toodud näites (*poissal on punane särk*). Teises testis oli informant omaloodud vormist loobunud ja kasutas järjepidevalt õiget moodustusviisi.

Kümme õpilast kasutas käänat lokatiivse tähendusega koha märkimiseks, näiteks:

(4) *sellel pildil* (INF 27 II);

(5) õpetaja *laudel* (INF 9);

(6) *teisel laual* (INF 20 II).

Lokatiivse tähendusega aega märkis adessiiviga seitse õpilast, näiteks:

(7) see *ajal* (INF 24 II);

(8) *suvel* (INF 10 II);

(9) *kaheksandal Aprillil* (INF 6 II).

Käände erinevate funktsioonide kasutamise sagedus ei erinenud esimeses ja teises testis: mõlemas kasutati enim omaja väljendamist, seejärel lokatiivse tähendusega koha ja aja märkimist. Esimeses testis kasutas adessiivi 10 õpilast, kellest 4 oli võtnud keeletunde, teises 19, keeletunde võttis 8. Järelikult ei ole vahet keeletunde võtnute ja ülejäänute käändeomandamise vahel.

Adessiivi asendamist teiste käänetega esines vähe:

- (10) panema salaad *laual* (INF 7);
- (11) kirjutab *tahvlil* (INF 25);
- (12) *taeval* on sinine (INF 27).
- (13) lapsed ootavad *talvel* (INF 7);

Kahel esimesel juhul (10, 11) on jällegi segamini aetud erinevad kohakäänded, järgmisel juhul (12) on tõenäoliselt tahetud kirjeldada taeva värvi, mida oleks teoreetiliselt võinud teha, öeldes *taeval on sinine värv* või *taevas on sinine*, siinsel juhul on need kaks varianti omavahel segatud. Viimasel juhul (13) on adessiivi kasutatud juhuslikult partitiivi asemel.

5.9. Ablatiiv

Ablatiivi ei kasutatud üheski testis, tõenäoliselt ei tuntud selleks lihtsalt vajadust, sest piltidel ei olnud vastavaid situatsioone. Teiste (välis)kohakäänete omandamise põhjal võib aga öelda, et vajaduse korral oskaks suur osa vahetusõpilasi seda kasutada.

5.10. Translatiiv

Translatiivi kasutati vaid kahel juhul:

- (1) võib-olla on see ainult modellid *reklaamiks* (INF 20 II);
- (2) *söögiks* saab kana (INF 25 II).

Mõlemal juhul on käändekasutus korrektne. Väljendatakse otstarvet näitavat atribuuti või määrust mis EKG I järgi on üks translatiivi funktsioone (EKG I 1995: 59).

5.11. Terminatiiv, essiiv ja abessiiv

Terminatiivi ja essiivi ei kasutatud testides kordagi, abessiivi kasutati üks kord:

- (1) ilma peata (INF 23 II)

Nende käänete vähese kasutamise põhjus on tõenäoliselt sama, mis ablatiivi puhul.

5.12. Komitatiiv

Komitatiivi kasutati aga vastupidiselt eelmistele semantilistele käänetele väga palju: esimeses testis tegi seda 15 ja teises 26 õpilast. Seda kasutati kaasasolu näitava määruse või täiendina ja vahendi märkimiseks. Need on EKG I järgi ka korrektsed komitatiivi funktsioonid (EKG I 1995: 60).

Näited kaasasolu väljendamisest:

- (1) kana *kartuliga* (INF 3 II);
- (2) pere *emaga* ja *isaga* (INF 24 II);
- (3) ema räägib *lapsedega* (INF 13 II);

Ja vahendi märkimiseks:

- (4) löikab *nugaga* (INF 5 II);
- (5) mängivad *kaartiga* (INF 27);
- (6) isa töötab *elektro-pliitga* (INF 28 II).

Teiste käänete asendamist komitatiiviga ei esinenud.

5.13. Vahekokkuvõte käänete omandamisest

Osa siinse bakalaureusetöö hüpoteese on järgmised: keeleõppimise algusjärgus asendab nominatiiv tihti teisi käändeid, konkreetsed käanded moodustatakse genitiivitüve asemel nominatiivitüvest ja et käanded ilmnevad õppijakeelde kindlas järjekorras.

On selge, et esimene hüpotees peab paika, kõik kolmkümmend informanti kasutasid nominatiivi mõlemas testis. See ei ole üllatav, sest uusi sõnu õppides jäetakse harilikult esmalt meelde nimetav ja alles siis ülejäänud käanded. Esines ka rohket nominatiivi ülekasutamist: seda kasutati teiste käänete asemel ja tihti moodustati semantilised käanded nominatiivi-, mitte genitiivitüvest. Umbes pooltel informantidel esines esimese testi kirjutamise ajal aga käändevaba periood, mil nominatiiv oli peaaegu ainus kasutatud kääne. See on loomulik, sest esimene test toimus juba kaks kuud pärast õpilaste Eestisse saabumist ja see ei ole kindlasti piisav aeg saavutamaks uues keeles korrektset väljendusoskust. See ei tähenda aga, et pildikirjeldused kehvade grammatikateadmiste tõttu napid oleksid. INF 1 kirjeldas näiteks mõlemat pilti umbes 100 sõnaga, kasutades lisaks nominatiivile ainult ühte komitatiivivormi ja paar korda sõna *inimese*, mis ei esinenud aga ükski kord õiges funktsioonis, tõenäoliselt tähistas see tema jaoks nominatiivi.

Esimene omandatud käändelõpp oli *-s*, inessiivi kasutas esimeses testis õiges funktsioonis 20 ja teises juba 28 õpilast. Tõenäoliselt on põhjuseks see, et lokatiivse tähendusega kohakäändeid on õppijal kergem mõista ja ka piltidel leitud palju situatsioone, mis seesütlevalt nõuavad.

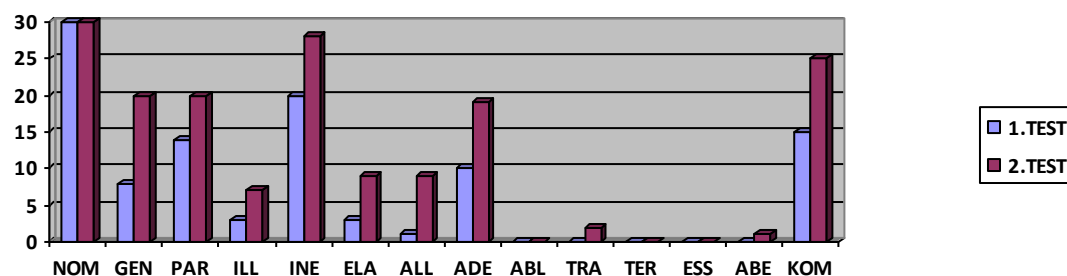
Komitatiivi kasutas juba esimeses testis üllatavalt suur hulk informante – 15; teises aga juba 25. Enamasti esines see tekstides küll vaid korra või paar, aga see on piisav, et lugeda kääne omandatuks, sest käändelõpp *-ga* on väga spetsiifiline, seda ei saa segamini ajada teiste lõppudega. Erinevalt teistest käänetest ei ole komitatiivil teisi funktsioone peale kaasasolu näitava määruse või täiendi näitamise. Seetõttu esineb see vaid kindlates kontekstides ning õppijal on väga lihtne mõista, mida see tähendab.

Komitatiivile järgneb kasutussageduse poolest järgmine grammatiline kääne, partitiiv, mis esines esimeses testis 14 õpilasel ja teises 20-l. Genitiivi kasutas esimeses testis 8 ja teises 20 õpilast. Reili Argus täheldas seesugust grammatiliste käänete ilmumise

järjekorda ka eesti keele omandamisel emakeelena. Ta tõi põhjuseks, et genitiivi morfosüntaktiline roll ei ole nii tähtis kui nominatiivil ja partitiivil, sest partitiiv võimaldab väljendada soovi ja nominatiiv tegevussubjekti. Ka illatiivi varajase ilnumise põhjuseks tõi Argus välja lapsele tähtsa sündmuste ja tegevuste juhtimise võimaluse. (Argus 2004: 29–30). Illatiiv aga selle töö informantide tekstides sagedasti ei esinenud, osalt seetõttu, et selle kasutamiseks on keeruline piltidelt ainet saada ja kindlasti on põhjuseks ka see, et materjaliks oli kirjalik monoloogiline tekst, mille eesmärk ei ole kellelegi oma soovidest ja kavatsustest märku anda.

Sarnaselt sisekohakäänetele omandati ka väliskohakäänetest kõige kiiremini lokatiivkääne. Adessiivi kasutas esimeses testis 9 ja teises 20 õpilast. Põhjuseks võib sarnasele inessiivile tuua selle, et selle funktsiooni on latiivse ja separatiivse käände omast lihtsam mõista. Lisaks väljendatakse adessiiviga verbi *olema* laiendina omajat (EKG I 1995: 58).

Järgneval joonisel on veelkord näidatud käänete esinemise sagedus kahes testis. Kääne on loetud esindatuks, kui see esineb vähemalt ühe korra korrektses funktsioonis.

Joonis 1. Käänete kasutamise sagedus.

Kokkuvõte

Siinses bakalaureusetöös uuriti eesti keele käändesüsteemi omandamist vahetusõpilaste näitel. Püstitatud hüpoteesid osutusid suuremas osas tõseks. Keele omandamise algusjärgus esines suurel hulgal õpilastel periood, mil peaaegu ainsaks kasutatavaks käändeks oli nominatiiv. Sellest lähtuvalt moodustati ka esimesed konkreetsete käänete vormid nominatiivi või vigasest genitiivitüvest (nt *tubas* INF 18; *tunds* INF 2; *laudel* INF 9). Samuti saab siinse töö põhjal koostada algelise käänete omandamise järjekorra: pärast nominatiivi kasutati enim õiges funktsioonis inessiivi, seejärel komitatiivi ja partitiivi, järgnesid genitiiv, adessiiv, illatiiv, allatiiv ja elatiiv ning ablatiivi, translatiivi, terminatiivi, abessiivi ja essiivi ei kasutatud üldse või ainult paaril korral.

Kindlasti ei ole informatsioon piisav lõplike järelduste tegemiseks, selle kohta tuleks teha edasisi uuringuid teisi uurimismeetodeid kasutades, sest pildi kirjeldamiseks ei ole vaja kõiki käändeid kasutada ja seega seda ei tehtagi. Kindlasti saab aga väita, et grammatilistest käänetest omandatakse kõigepealt nominatiiv, seejärel partitiiv ja viimasena genitiiv. Seda on leidnud ka Reili Argus (2004) lapsekeele puhul ja seega tundub seesugune käänete järjekord olevat universaalne, mis toetab Krasheni loomuliku järjekorra ja Pienemanni töödeldavusteooriat. Viimast teooriat saab tõenäoliselt kasutada ka käänete omandamist kirjeldades. Kõigepealt kasutatakse erinevate käänete märkimiseks nominatiivi, seejärel lisatakse sellele käändelõpp ning lõpuks saadakse korrektne vorm. Seesuguste töödeldavushierarhiate tegemine vajaks aga informantide pidevat jälgimist – traditsioonilist pikiuuringut. Siinse töö puhul näeb sarnane hierarhia välja järgmine:

1) *pois on salat* (INF 13)

2) *poisil on salat* (INF 13 II).

Töö lähtepunktiks võeti, et uue keele puhul tuleks eristada *omandamist* ja *õppimist*. Siinseid informante aga ei saa jagada keelt *õppivateks* ja *omandavateks*, sest kõik elasid loomulikus keelekeskkonnas ja võib arvata, et kõigi puhul mängis suuremat rolli keele *omandamine*. Kuna informandid, kes võtsid keeletunde, ei saavutanud teistest märgatavalt paremaid tulemusi, võib öelda, et keelt *omandatakse* kiiremini kui *õpitakse*.

See lubab aga ka väita, et keele omandamisel on keskkond tähtsam kui keeletunnid. Erinevused tulenesid pigem individuaalsetest iseärasustest ja motivatsioonist, näiteks saavutas kehvemaid tulemusi õpilane, kes oma vahetusaasta varem lõpetada otsustas, seega võib arvata, et ta motivatsioon oli madalam kui teistel ja afektiivfilter tugev.

Väga keeruline oli õpilasi keele õppimise viisi järgi kaheks rühmaks jagada, sest ei ole teada keeletundide sisu ja enamasti ka hulk. Iga käände puhul küll toodi välja selle omandajate hulk mõlemas grupis, kuid need arvud on vaid hinnangulised, ei pretendeeri statistilise analüüsi tegemiseks, vaid aitavad umbkaudselt näha, kas käännet on paremini kasutanud õpilased, kes võtsid keeletunde või mitte.

Püstitatud hüpoteesidest ei pidanud paika aga see, et enne ruumisuhteid näitavaid kohakäandeid omandatakse samu suhteid näitavad kaassõnad. Tõenäoliselt ei olegi käändelõpud kõnes nii raskesti eristatavad, kui tunduda võiks, ja kui need juba meelde jäänud on, ei ole raske neid ka ise kasutada. Need on ka lühemad kui kaassõnad, mis võib omakorda käändelõppude omandamist lihtsustada.

Vahetusõpilaste keeleoskus jõudis poole aastaga tasemele, kus enamikule ei valmistanud tuttavate situatsioonide kirjeldamine raskusi. Ilmselt ei omandatud perfektsel tasemel kõiki käandeid, kuid õpilaste eesmärk tundubki olevat end võimalikult hästi selgeks teha, mitte täiesti korrektselt keelt vallata.

Eesti keele õppimist teise keelena on algajate näitel väga vähe uuritud, kindlasti tuleks seda rohkem teha, sest see võimaldab näha tekkinud raskusi ja parandada õpetamismetoodikat. Samuti saab selle bakalaureusetöö jaoks kogutud materjali kasutada edasiste uurimuste jaoks.

Kirjandus

Argus, Reili 2004. Eesti keele käändesüsteemi omandamine: esimestest sõnadest miniparadigmadeni. – Emakeele Seltsi aastaraamat 49 (2003). Toim. Mati Erelt, Maria-Maren Sepper. Tallinn, 23–49.

Corder, S. Pit 1981. Error Analysis and Interlanguage. Oxford: Oxford University Press.

EKG I = Erelt, Mati, Reet Kasik, Helle Metslang, Henno Rajandi, Kristiina Ross, Henn Saari, Kaja Tael, Silvi Vare 1995. Eesti keele grammatika I. Morfoloogia, sõnamoodustus. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia Eesti Keele Instituut.

EKK = Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 2007. Eesti keele käsiraamat. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Ellis, Rod 2000. Second Language Acquisition. Oxford, New York: Oxford University Press.

Eslon, Pille 2010. Suundumustest eesti keele grammatiliste käänete kasutuses. – Korpusuuringute metodoloogia ja märgendamise probleemid. Toim. Pille Eslon, Katre Õim. Tallinn: Eesti Keele ja Kultuuri Instituut, 7–37.

Gass, Susan M., Larry Selinker 2008. Second Language Acquisition, an Introductory Course. New York, London: Routledge.

Habicht jt = Habicht, Külli, Leelo Keevallik, Ilona Tragel 2006. Keele muutumine kasutuskontekstis. – Keel ja Kirjandus 8, 606–626.

James, Carl 1998. Errors in Language Learning and Use. Exploring Error Analysis. London and New York: Longman.

Kitsnik, Mare 2007. Õppijakeele uurimise ja arendamise võimalusi eesti vahekeele korpuse põhjal (eituse väljendamise näitel). Magistritöö. Käsikiri Tallinna ülikooli üld- ja rakenduslingvistika õppetoolis.

Krashen, Stephen 1981. Second Language Acquisition and Second Language Learning. Oxford: Pergamon;

http://sdkrashen.com/SL_Acquisition_and_Learning/SL_Acquisition_and_Learning.pdf.

Vaadatud 7.04.2013.

Krashen, Stephen 1985. The Input Hypothesis: Issues and Implications. London: Longman.

Matilainen, Mirjami 2011. Espanjankielisessä maassa vaihdossa olleiden korkeakouluopiskelijoiden kieli ja oppimiskokemuksia. – Out of classroom language learning. Toim.Kari Pitkänen, Jaana Jokinen, Sinikka Karjalainen, Leena Karlsson, Tuula Lehtonen, Mirjami Matilainen, Christian Niedling, Roy Siddall. Helsinki: University of Helsinki Language Centre, 11–23; <http://hdl.handle.net/10138/25854>. Vaadatud 16.04.2013.

Pastuhhova, Olga 2007. Vene emakeelega üliõpilaste eesti keele verbirektsiooni omandamisest. Magistritöö. Käsikiri Tartu ülikooli eesti keele osakonnas.

Pienemann, Manfred, Jörg-U. Keßler 2011. The Processability Theory: an Introductory Textbook. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.

Pool, Raili 2007. Eesti keele teise keelena omandamise seaduspärasusi täis- ja osasihitise näitel. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Rannut, Ülle 2005. Keelekeskkonna mõju vene õpilaste eesti keele omandamisele ja integratsioonile Eestis. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

wals.info = World Atlas of Language Structures Online; <http://www.wals.info>. Vaadatud 10.04.2013.

The Acquisition of the Estonian Case System by Exchange Students

Summary

The present bachelor's thesis examines the acquisition of the Estonian case system by exchange students living in Estonia for one year. The students come from various countries – Germany, Thailand, Switzerland, Austria, Brazil, New-Zealand, Canada, Australia, Mexico, France and Uruguay – and therefore have different mother tongues. None of the mother tongues of the students has a case system similar to the one of Estonian. The learner language material was collected during two language tests where the students were presented with a task to describe two pictures, to ensure good comparability, the same pictures were used in both tests. However, the students were not aware of that.

The thesis is based on Stephen Krashen's Input Hypotheses, which suggests that there are two independent ways to learn a language: *learning* and *acquiring*. *Learning* is a conscious process which usually involves supervised instruction, *acquiring*, however, is a subconscious process, very similar to the one of children acquiring their first language. Roughly half of the students took additional language classes and the rest did not. There were no noticeable differences in the results of these two groups. Therefore, the hypothesis, which stated that language environment plays a more important role in acquiring a second language than instructed language classes, is true.

The other main hypothesis the thesis is based on is Manfred Pienemann's Processability Theory, which proposes that language phenomena are acquired in a certain order. The order that occurred in this thesis showed that in the acquisition of grammatical cases the order is nominative, partitive, genitive. The first semantical cases acquired were possessive and comitative.

Because nominative is by far the easiest case to acquire, it frequently substituted other cases. In addition, forms that are normally constructed using the genitive word-stem used nominative stem instead.

Lisa 1. Informandid

INF 1: 1997. aastal sündinud meessoost austraallane, kes õppis umbes pool aastat enne vahetusaasta algust Skype'i teel kord nädalas eraõpetajaga eesti keelt, emakeel inglise keel.

INF 2: 1995. aastal sündinud meessoost mehhiklane, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel hispaania keel.

INF 3: 1996. aastal sündinud naissoost sakslane, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel saksa keel.

INF 4: 1996. aastal sündinud uusmeremaalanna, kes ei võta keeletunde, kuid käib vahel algklasside eesti keele tundides, emakeel inglise keel.

INF 5: 1995. aastal sündinud naissoost tailane, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel tai keel.

INF 6: 1996. aastal sündinud meessoost sakslane, kes hakkas alates teisest poolaastast eraõpetajaga korra nädalas keelt õppima, emakeel saksa keel.

INF 7: 1996. aastal sündinud naissoost hollandlane, kellel oli üks keeletund nädalas, lisaks käis teise klassi eesti keele tundides, emakeel hollandi keel.

INF 8: 1997. aastal sündinud sakslane, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel saksa keel.

INF 9: 1997. aastal sündinud sakslane, kes õppis eraõpetajaga eesti keelt kord nädalas, emakeel saksa keel.

INF 10: 1996. aastal sündinud sakslanna, kes ei olnud võtnud keeletunde, kuid käib algklasside eesti keele tunnis. Emakeel saksa keel.

INF 11: 1996. aastal sündinud sakslanna, kes esimese testi toimumise ajaks ei olnud võtnud keeletunde, kuid teise ajaks õppis paar tundi nädalas eraõpetajaga. Emakeel saksa keel.

INF 12: 1996. aastal sündinud prantslanna, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel prantsuse keel.

INF 13: 1996. aastal sündinud sakslanna, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel saksa keel.

INF 14: 1996. aastal sündinud sakslanna, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel saksa keel.

INF 15: 1996. aastal sündinud sakslanna, kes õppis eesti keelt eraõpetajaga kord nädalas, emakeel saksa keel.

INF 16: 1994. aastal sündinud mehhiklane, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel hispaania keel.

INF 17: 1996. aastal sündinud uruguaylanna, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel hispaania keel.

INF 18: 1996. aastal sündinud brasiillanna, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel portugali keel.

INF 19: 1996. aastal sündinud sakslanna, kes õppis eesti keelt enne vahetusaastat eraõpetajaga seitse kuud, emakeel saksa keel.

INF 20: 1994. aastal sündinud belglanna, kes õppis keelt kaks korda nädalas eraõpetajaga, emakeel flaami keel.

INF 21: 1996. aastal sündinud kanadalanna, kes esimese testi toimumise ajaks ei olnud võtnud keeletunde, teise ajal õppis kaks tundi nädalas eraõpetajaga. Emakeel inglise keel.

INF 22: 1996. aastal sündinud tailanna, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel tai keel.

INF 23: 1996. aastal sündinud sakslane, kes võttis eratunde enne vahetusaasta algust, Eestis enam mitte. Emakeel saksa keel.

INF 24: 1995. aastal sündinud sakslane, kes ei olnud võtnud keeleunde, emakeel saksa keel.

INF 25: 1996. aastal sündinud sakslanna, kes ei olnud võtnud keeletunde, kuid käis algklasside eesti keele tunnis. Emakeel saksa keel.

INF 26: 1995. aastal sündinud sakslanna, kes ei võtnud eratunde, kuid õppis iseseisvalt grammatikat, emakeel saksa keel.

INF 27: 1996. aastal sündinu sakslanna, kes ei olnud võtnud keeletunde, emakeel saksa keel.

INF 28: 1994. aastal sündinud austerlanna, kes esimese testi toimumiseni ei olnud võtnud eratunde, hiljem õppis 6 koolitundi nädalas eraõpetajaga. Emakeel saksa keel.

INF 29: 1995. aastal sündinud šveitslanna, kes õppis eesti keelt kaks korda nädalas eraõpetajaga, emakeel saksa keel.

INF 30: 1997. aastal sündinud sakslanna, kes õppis enne vahetusaastat iseseisvalt 3 kuud eesti keelt, Eestis enam mitte. Emakeel saksa keel.

Lisa 2. Käänete tabelid

INF 1

NOM	üks isa, üks ema, kaks tütar, üks poeg; toit on salat; neli tomat; nuga ja kahvel; tuba on pruun ja kollane ja dume roheine; see tuba on köök; see aken on valge aga see kapp on pruun; see poiss sokkid on valge; kingid (kingad) on must; neli kahvel; neli nuga; võibolla neli lusikas; see päike paistab; tuba värvi on pruun ja kollane; see lauad on roheline; viis tüdrukud ja kolm poissid; valjas see päike paistab; üks poiss ja üks tüdruk kuulavad muusika; see on üks kala ja üks pall; toolid on roheline; viis toolid; seitse raamatud või vihikud, viis pastikasid; kaks ja pool aken ja kolm seined; see õpetaja on pikk; valjas on palju puud; see on viis toolid; see on neli lauad; see on üks kell sein;	see pilt näitab üks normaalne Ameerika pere; seal on üks ema, isa poeg, kaks tütre; isa küpsetab kartulid; üks tütar lõikab oad; väike poiss hoiab salati kauss; laua peal on viis taldrikud neli noad ja neli kahvlid; varsti kana läheb ahjus; köögis on üks elektri ahi, kraani kauss ja palju toit; t-särk on sinine; sein on kollane; tomatid on punased; kraani kauss on valge; laud on must; väljas on roheline; nad on noor pere; pilt on pärit; pilt on natuke imelik kvaliti; see stiil ei ole praegu; üks punane rätk; kaks kollaseid rätikud; näen üks asi, mis näeb välja nagu kook; kollane kauss; midagi hea on sees; kõige huvitavam t-särk on üks kollane ja valge triipuline särk; siin on puit põrand; see pilt näitab üks klass; hoiab üks õpik; kuulavad muusika; üks õpetaja; laps kirjutab; hoiab üks õpik; korvpall, kalender, 4 lauad; 7 raamatud; 6 toolid; kell on täpselt üksteist; õpilased lähevad sööma; tahvel näitab; kuupäev on esmaspäev; see on inglise keele tund; kolm aknad; mulle meeldib need päevad; lauad on rohelised; põrand on oranž, kala on kollane, t-särkid on punane, roheline, sinised, roosa, oranž, kollane, üks on triipuline; kõik lastel on erinevad juuksed; ühel on blondiin, ühel on punane juuksed; ühel on lühike pruun juuksed; see on üks stereotüüp kooli pilt.
GEN	viis inimese; kaheksa inimese; kolm inimese mängima; see inimese on arvavad	hoiab salati kauss; teise laua peal; jooki kõrval; tahvli peale
PAR		pärast süüa; last on umbes 4 aastat vana; pärit mõni aastat tagasi; last näevad päris õnnelik; kõik õpilast teevad erinevaid asja; kolm last; 8 inimest; 7 õpilast; 5 pastakaid; palju erinevaid värvid
ILL		
INE		nad on köögis; kana läheb ahjus; lähevad õues; köögis on ahi; piltes on erinevad värvid; siin toas; kirjutab vihikus; klassis
ELA		aknast välja näitab ilus ilm
ALL		näen emale juuksed
ADE		kaheksandal aprill; kirjutab tahvli peal; soe suvel päev; kõik lastel on erinevad juuksed; ühel on blondiin, ühel on punane juuksed; ühel on lühike pruun juuksed
ABL		
TRA		

TER		
ESS		
ABE		
KOM	lillega	mängivad kaardiga

INF2

NOM	inimesed lähevad sööma; dupli poiss; 1 vend ja 2 õed; poiss on punane; kolm poissid, neli tüdruk, kaks raamat, üks pall	isa, ema, vend ja kaks õed; nad lähevad sööma, võib-olla kartulid ja salatid; lapsed teevad salatid ja panevad laud valmis; mees teeb kartulid; see on ilus päev; palju päike; võib-olla juni või juli; seal on ka üks kana; pärast and söövad see; võibolla on ema sünnipäev, sest tema ei tee midagi ja teine inimesed teevad see talle; teine pild; lapsed on veike; inglise keel tund; laps kirjutab; see on esmaspäev; nagu 15' positiiv; see on viimased minutid; kolm lapsed mängivad ja teine kolm kirjutavad midagi; kaks lapsed kuulevad „meil on aega veel“; see on ilus laul; kui tund on lõpetanud poissid mängivad; tüdrukud teevad midagi
GEN		
PAR		
ILL		
INE	nemad on tunds; on lauas	esimene piltes, mingi koolis; 8. aprillis; õues on soe; mängivad õues palliga
ELA		
ALL		
ADE		piltes on ühel pere; nendle on vaaba aeg.
ABL		
TRANS		
TERM		
ESS		
ABE		
KOM		palliga

INF3

NOM	väike laps on kaks tüdruk ja üks poiss; kolm väike laps; poiss oma on salaat; kahe tüdruk oma on nuga; kahe tüdruk oma on kollane riide; esimene tüdruk on sinine riide ja poiss on punane riide; mees oma (hiljem lisatud) on punane riide ka ja naine oma (hiljem lisatud) on must riide; kuus raamatud; laps mängivad	ma näen üks pere; ema aitab tema oma tütar, lõikab midagi roheline; üks teine tütar; poeg tegib salat; näen üks suur kana; nad on kõik väga rõõmsat; õnnelik pere; oleme õnnelik; ainult naised aitavad; isa ja vennad mängivad Televisoor-mängud; vanaisa aitab ; toob kartulid; kõik teevad süüa koos ja on normaal; näen üks suur ruum; see on klassiruum; mängivad; kardid; kaks tüdrukud ja üks poiss õpivad; kuulavad muusika; kaks raamat; õpetaja vaadab; seal on üks kell; annan nüüd see keele test tagasi.
GEN	nende oma ema; nende oma isa; laua peale	tema oma tütar; õpetaja laud; laua peale; laua peal
PAR	mängivad kaarti	nad teevad kana; pesub seda; näen neli lauda; kolm tüdrukut; meil on kell kaksteist süüa
ILL		kirjutavad vihikusse
INE	esimene piltes; köökis; köögis; koolis; akvaariumis; kirjutavad töövihikus	esimene pildis; köögis; kartulid pottis; minu kodus eestis; teine pildis; klassiruum koolis; kala akvaariumis; õpilane kirjutab tahvlis; inglise keele tunnis; tahvlis on kirjutatud; minu koolis eestis
ELA		toob kartulid kelldrist; esimene laudast istuvad; õpetaja on rõõmsast; ma mõtlesin sellest
ALL		ootab tütarele; tahab panna lauale; mulle väga meeldib
ADE		isal on kartulid; teine laual; neljas laual; meil on; mul on kõht tühi
ABL		
TRANS		
TERM		
ESS		
ABE		
KOM		kana kartuliga; tahtsin öelda sellega; nad on õnnelik sellega;

INF 4

NOM	üksikud sõnad: pere; õde; isa; ema; vend; sõmma; taldrik; nuga ja kahvel; üks; kana; ahken; pot; kaus; klass; õpitia; tüdruk; päike; puu; kell on üksteist; tool; muusika; laud; pastakas; raamat; kala; suvi; varid; roheline; punane; sinine; kollane; oranž; valga; roosa; see laud on roheline; päike on kollane; raamat on punane	see pilt on rõõmus pere; isa ja ema, ühe poiss ja kaks õe; seal on kana ja tomate; kandab punane särk ja prun püksid; seitse lapsed; kuulavad muusika; kolm lapsed; see on suvi päev; lauded ja toolid on kõike roheline; kala kauss sees; laud all
GEN		ühe poiss ja kaks õe;
PAR		
ILL		
INE		köögis; koolis;
ELA		
ALL		pannab taldriked laudle
ADE		roheline leht puul; kala kauss on laudl
ABL		
TRA NS		
TER M		
ESS		
ABE		
KOM		sokkid must trekkidga; mangi kardiga

INF 5

NOM	ema, isa, poiss, kaks tüdrukud; tomatid on punased; see on nuga, lahvel ja lusikas; see on kollane kana; nad on väga õnnelik; suur maja; õpetaja õpetab, õpilased õpivad; kaks raamatud;	see on suur maja; peres on ema, isa, kaks tüdrukud, üks poiss; näevad õnnelikud välja; lõikab nugaga aedvili; järgmine asi on tomatid; teine tüdruk naertab; puutub taldrikud; kana oleks maitsev; kartulid meeldivad neile; täna on koolipäev; täna on esmaspäev, 8 Aprill; päike paistab; nii ilus ilm on täna; see on inglisekeele tund; õpilased õpivad; õpetaja õpetab; kaks lapsed; kolm lapsed mängivad; seitse õpilased
GEN	tomatid on laua	laua peal
PAR	nad teevad süüa; see on suur peret; need on palju inimesi; õpilased kuulevad muusikat	isa teeb süüa; teised aitavad teda; seda lõikada; mida ta siis lõikab; puiss hoiab korvi; isa teeb mingi kartuleid; küsis poiss üht sõna kirjutada; kirjutas seda sõna; kuulavad muusikat; teevad tööd; varsti saavad süüa
ILL		
INE	palju inimesi pilts; koolis	üks pere kodus; peres on; selles klassis
ELA		tüdruk kannab kollasest särk
ALL		naertab poisile; poisski naertab emale
ADE	ema, tal on must särk; isa, tal on pruun särk; poissal on punane särk; tüdruk, tal on kollane särk; väikem tüdruk, tal on sinine särk	tal on; sel on üks pere; emal on must särk; sel on ka kala laua peal
ABL		
TRA NS		
TER M		
ESS		
ABE		
KOM		lõikab nugaga; see on väike klass õnnega

INF 6

NOM	pild 1 on perekond; te söövad; isa teeb sööma; pild on väga ilus; pild 2 on kooli (?); kell on üksteist; kaheksa inimesed	3 lapses, üks ema, üks isa; teil on salatid ja toomatid; kõik on õnnelik; poiss punases on võibolla sõbrad lapsed perekonds; õpetaja on proua; üks pois; korvball-Ball
GEN	õpilase kirjutab; kaks õpilase „listen“	sõbrad lapsed perekonds
PAR		te teete süüia; teil on leiba; neli laula
ILL	inimesed on tundisse; õpilase „listen“ muusikasse	
INE	inglise keeles	esimene piltes; poiss punases; perekonds; kirjutab ramatus; ; laul õpetajas on ramat
ELA		esimene piltes on pere majast; klassis on
ALL		
ADE	„on the“ laul on „fish“	kaheksandal Aprilil; laul õpetajas
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		t-särkiga; sõbralik temaga; õpilasega; kardiga; vesiga; <i>fisgiga</i>

INF7

NOM	pere teeb õhtusöök; isa, ema; tüdrukul on sinine riided; laps omad kollane riided; teeb juurviljad; pool tund pärast; sõbrad tulevad; sõbrad viimavad lilled; päike paistab; pärast sööma; seal kasvavad seemned ja marid, palju mustikad ja maasikad; nad meeldib; ta on küsinud poiss; erinevat lapsed; kaks gruppide on; kolm lapsed oksavad paarid sama pildid; kolm erinevat laosad kuulavad; üks pastakas; lapsed mängivad korvpall; ilm on ilus pärast talv; pärast kool lapsed lähevad koju; poissid käivad spordihall; pärast see (inglise keele) tund	
GEN	laua on väga ilus; inglise keele tund; nurga laua all; laua peal	
PAR	kolm last; umbes kümne aastat vana; inglise keele CD; kolm laua; kaks raamatut	
ILL	koju; käib muusikakooli;	
INE	köögis; käib sõbrega metsas; lapsed on koolis; inglise keeles; kirjutama vihikus; klassiruumus; kodus	
ELA		
ALL		
ADE	väiksem tüdrukul on; panema salaad laual; see päeval; lapsed ootavad talvel; nendel on tund; nendel on trenn; tal on klaveritund; õhtul	
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM	laua on väga ilus värvilised lillega ja süüaga; sõbrega; perega	

INF8

NOM	see on üks õpeta; nad on 7 õpilane; nad on roheline laut ja kollane <i>chairs</i> ; nad olevad üks <i>orange</i> rum; see on kaks poisid ja üks tüdruk, nad on sinime, valge, muste ja punane värvi; üks ema ja isa ja kolm <i>child</i> , poisad on salat	sa näed üks pere; see mee teeb kartulid söök; naine vaatab lapsed; nad on keteretid seal; see vatab, et ainult üks poiss õpib; nad on üks kala; mängivad kardid; laulad on roheline; see nuga on orange; nad on kaheksa inimesed; üks õpetaja ja seitse õpilased; laul alla on üks pall
GEN		tema naine;
PAR	kolm mängivad kardi; pilte 2(?); inglise keelt; teavad süüa	kui sa tahad süüa; nad on praegu inglise keelt; kolm tüdrukut;
ILL		
INE	koolis; rumis; kodus	piltes üks; tötavad köökis; poiss on salat käsis; soe õues; üks koolirummis; üks kala rumis;
ELA		
ALL		
ADE		kõik mis sul on vaja;
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM	<i>fishga</i> ; perega	kana salatiga;

INF9

NOM	pild number üks on perepildit; see pere on kaks vanemad; lapsed on kaks tüdruke ja üks pois; pois omab salat ja ta omab punane <i>t-shirt</i> ; neli akene; pois, kes kirjutab, omab sinine büksid; tüdruk, kes mängib, omab büksid; kaks raamat; see kuupäev pildis on kaksteis aprill ja see on esmaspäev; kolm õpilased kirjutavad ja mängivad ja neli kirjutavad; neli laudad; õpilanelaud; seitse õpilane ja üks õpetaja; kolm akene	peres on ema, isa, kaks tüdrukud ja poiss; neli aknad, pliit, kraanikauss; viis taldrikud; viis kahvlid; viis nugas; korv, tomatod; üks kana; hoiab salatikauss; õues ei ole pime; on õhtusöök; õpetaja on õnnelik; on päikseline päev; neli laud; kuus toolid;
GEN	kolm lapse; sein kooki; õpetajalaud	laua peal; tema taga on tema ema; pliidi peal; tahvli peale; laua peal
PAR	Kuus tooli	lõikab ubaid; võttab taldrikuid; teevad lõunat; kuulavad muusikat; kaheksa inimest; kaks inimest
ILL	allapole akengrupid; allapole üks laud on üks pall	
INE	kookis; pildis; tubas	köökis; peres on; keset köökis; ühe klassi toas, koolis
ELA		vaatan selle pildis aknast
ALL		
ADE	opetaja laudel	esimesel pildil; laua peal; sellel pildil; esmaspäeval, kaheksal aprillil
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM	büksid oranž punktiga	tüdruk kollane t-särkiga; poiss punane t-särkiga; poiss roheline kampsuga; sinine (sinise?) kriidiga; mängivad kardidega; veega;

NOM	kell on üksteist; see on õpetaja ja seitse õpilane; kolm õpilased mängivad; neli õpilased kirjutavat; üks kala; päike on paista; kolm raamatud ja üks pall; kuus lapsed istuvad; see on üks pastapliats ja viis pliats; kaks lapsed kuulavad muusika; üks tüdruk omab hobusesabad; need õpivad inglise keel ja õpetaja on õnnelik; kaks laosed kandavad sinine t-särk ja kaks lapsed sinine büksid; kuus toolid; õpetaja omamab punane juuksed; viis inimene; kaks tüdrukud ja üks poiss; ja see on ema ja isa ka; see on neli tomatid, neli kahvlid, viis taldrikud; poiss kandab söö; ilm on hea; need on üks pere; need on väga õnnelik; tüdrukud kandavad kollane-valge ja sinine t-särk; isa ja poiss kandavad must t-särk; see on üks kraan ja üks kauss	on pilt üks on kolm lapsed, üks mees ja üks naine; nad on pere; lapsed on väga õnnelik ja rõõmus; väike poiss hoiab suur kauss; tüdruk lõikab midagi roheline; kõkis on salatid ja tomatid; iga laps on erinevad särk värv; tüdrukud on natuke vanem; isa teeb kartulid; ta on ka väga õnnelik; kui ma näen see esimene pilt; laua peale on hästi suur kana; seal on palju ruum; pilt kaks näitab üks klass; seitse lapsed ja üks õpetaja; päike paistab; on kaks õppikud; ta hoiab üks vihik; kolm tüdrukud mängivad lauamäng; klassis on neli laud ja kuus või viis toolid; seal istub üks tüdruk veel; punased ja pikkad juuksed; mõni lapsed on ainult särkid, mitte kampsunud ja üks tüdruk on lühike püksid; tal on bats, punane särk ja roheline kingad
GEN		laua peale on üks rättiku; laua all; tahvli peale; laua peale
PAR	neli lauda	tegevad süüa; kõkis on saia või leiba; ma tahaks ka süüa; üks poiss kuulab muusikad
ILL		
INE	lapsed kooli (?); vesis; poiss sinine t-särks; kööki (?)	nad on köökis; kõkis on; väljas on väga ilus ilm; pere elab majas; koolis; klassis on; klaasis
ELA		
ALL		see teine tüdruk võttab taldrikule
ADE		tal on punane särk; õpetajal on; ma arvan, et suvel on
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		ühe tüdrukuga;

NOM	see pere, üks pois, tüdrukud ja ema ja isa; need sööma kana ja kahvel ja nuga. See tüdruk; kollane t-sirt; see on tuba; see on pliit; see on kool; see on kooltuba; see on tahvel, pall, kell, kalla, vis toolis, neli lauad, neli tüdrukud, naine ja kolm poisid; tüdrukud ja poisid on õpilased; naine on õpeta; kaks tüdrukud ja üks pois mängima kaard; kaks tüdrukud ja üks poisid kirju tam; need on vihikud; üks tüdruk ja pois kuula muusik; need on raamatud; need on vis pliatsid; üks pois kirjutab (on) tahvel; kooltuba seine; lauad ja toolid on hell roheline; kolm aken; kolm tüdrukud; blondid juuksed; oranž juuksed	see on pere; 3 lapsed ja vanemad; 2 tüdrukud, 1 pois, ema, isa; see on väga rõõmus pere; praegu on suvi; poisil on lühikene suvi püksid; neil on ka kõik t-särkid seljas; noorem poisil; poisil on pruun lühikesed kollane juuksed; tal on pruun pikkad juuksed; ta on nooremad nagu tema õde; tal on ka poolpikkad bloondid juuksed; küpsetab kartullid; valge püksid jalgas; tal on küpsetakindad; ma näen ka, et ana, tomatid ja rätikud on piltid peal; võib-olla sai või leib ka; ma näen ainult 7 õpilased ja õpetaja; 4 tüdrukud, 3 poisid; õpetaja on naine; 3 õpilased joonistavad; tüdrukud ja pois kuulavad muusika ka; on värvilised riidise; õpetaja on väga õnnelik; kõik lauad ja toolid on roheline; toas on ka kalender, pall ja akvaarium; seinad on kollane ja põrand on oranž; seal on väga ilus päes; paike paistab; võib olla see on vabatund või midagi pärast normaalsed koolitunnid; on pruun lühikesed juuksed ja kollane t-särk seljas; tal on punane juuksed;
GEN		seal on salati sees; seal on ühe tüdrukud; tema õde; tema töö on praegu, et ta paneb seda 5 taldrikud, lusikad, kahvlid laua peal; pliti peal; tema õel; tema mees; see oli parema pool laud;
PART		ma mõtlen seda; hoiab ühte suur kaus; see on ühte väike klass; võib olla (on) inglise või eesti keelt;
ILL		
INE		t-särkid seljas; punane t-särk seljas; helle pruun lühikesed püksid jalgas; teksapüksid jalgas; joonistavad pildid vihikus; toas on 4 laud;
ELA		
ALL		mulle väga meeldib; kõik õpilasedle;
ADE	tal on	poisil on; neil on; noorem poisil; tema õel; seal on kuum; seal on üks teisel laud ka; üks poisil;
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		sokid sportikingadiga; seal mängivad 3 lapsed kartiga;

INF12

NOM	üksikud sõnad: pere, kolm tüdruk, kaks pois, kahvel, taldrik, tomat, kana, salat, laud, aeduba, kkank; akne, punane, sinine, must, roheline/valge, päike, gasiplit, hästi nägu, kool; kell on üksteist; kala; laud, 5 tüdruk; 3 poys; suur vpäike; seitse õpilane, 1 lõpeta, kard	ma vaatan 2 vanemad; see on üks naine; üks mees ja üks poiss; ma vaatan palju söök nagu salat, tomat, aeduba ja kana; väike tüdruk on sinine t-shirt; ta on võib-olla 5 või 6 aastat; noorem tüdruk on kollane ja valge t-shirt; ta on blond; väike poiss on nii suur plaat; ta on punane t-shirt; ma nägin päike ja nad on t-shirt; üks naine ja 7 õpilane; 3 õpilane mängivad; see on esmaspäev; see on nii suur päike; see on üks kuld kala lauda ja üks ball; ma nägin 5 pastakas; kõik laud on roheline, pörand on oranž;
GEN		ma vaatan 5 inimese, 3 lapste; nagu tema ema; tema ema; kõik inimese
PAR		2 tüdrukut; 4 tüdrukut ja 3 poissi; mängivad kardi; ma nägin 5 raamatud; see on inglisekeelt tundi
ILL		
INE		see on koolis
ELA		
ALL		
ADE		
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		

INF13

NOM	see on perekond; isa ja ema ja kaks tüdrukud ja üks pois; teevad söök; pois on salat ja tüdruk on gahvel ja nõud; ma vaatan üks kraanikaus ja neli aken; aken on valge; ilus aed; ma vaatan klaas; neli tüdruk ja kolm poisid; kirjutab tahvel; kirjutab kell; kell on sein; vaatan kolm laudad ja üks pult; kaks raamatud ja üks pliats; sein on kalender; ma vaatan kolm aken ja väöjas viis puud ja päike; pois ja tüdruk kuulavad muusika	kolm lapsed (2 tüdrukud ja üks pois) aitavd tema vanemad; nad teevad lõunasöök; nad on väga ilus aed ja köök; üks tüdrukud lõikad aedviljiad ja teine tüdrukud paneb taldrikud laua peal; esimene tüdrukul on triipuline kolane ja valge t-särk ja blonded juuksed; sinine t-särk; brunid juuksed ja mustad kingad; punane t-särk ja beežed püksid, valged sokkid ja mustad kingad/saapad; kingadel on valged triipulid; ma näen laua peal punase tomatid; üks kollane kana ja teised asjad; köökis on ka lamp, kraanikaus, kappid ja ahja
GEN		laua peal; punase tomatid
PAR		ma näen ühe väga õnnelik ja rõõmsalt pere; tegevad süüja
ILL		
INE	köögis; lauds on tomatid; koolis; pults; istuvad toolis	nad on praegu kõik köökis
ELA	pult õpetajast	kingad on adidast
ALL	meile on kell üksteist;	
ADE	laul on vesi	mis ilm meil on;; poisil on salat; kõikil on ilus riietus/riiedud; esimene tüdrukul; teine tüdrukul; tal on; poisil on; kingadel
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM	lilega; kalaga	ema räägib lapsedega

INF14

NOM	pere; ema; isa; üks vend; pois on salat ja tüdruk on tomatid ja midagi; üks kana; isa on muna; pois sokid ei ole must ega valge; seitse õpilane; üks õpetaja; üks pois kirjutab taval; kuulavad muusika; see on ka üks kala; üks tüdruk kirjutab paber; kolm tüdruk mängivad <i>memory</i>	seal on üks perekond; üks väike tüdruk võttab taldrikud; see teine tüdruk lõikab midagi roheline; üks poiss; hoiab kartulid; kappi peal on veel üks kana ja tomatid; söök maitseb hästi; ma arvan et see on õpetaja; kell praegu on üksteist; see toas on neli laudad ja need on rohelised; on üks korbpall; laua peal on kaks raamatid ja üks pastakas; kuus lapsed kes istuvad teised kaks laudad; kuulavad muusika; õpetaja on munapea
GEN		kappi pealt; kappi peal; seisab klassi eest; laua all; teised laua peal; laste isa
PAR	kaks õdet; inglise keelt	nad praegu teevad süüa; hoiab ühte salatid; ühte laua peal
ILL		
INE	koolis	kaheksanda aprillis; kooli toas; see toas; väljas olema ja mitte toas
ELA		kui sa vaatad aknast välja
ALL		
ADE		
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		seisab temaga

INF15

NOM	üks pere; kaks tüdruku; üks poiss; naine ja mees; tuba; kaheksas April; üks õpetaja; lauad ja toolid on roheline; korhvpall	seal on üks pere; isa, ema; üks poiss; nad teevad söök valmis; seal on ka üks roheline ja kollane taldrik; nugad, kahvlid, tomatid ja marjad; ema on õpetaja ja isa on tisler; päev on väga spetsiaalne, teevad erinevad asjad koos; kolm last armastavad nende vanemad ja meeldivad see ilus päev perega; klass on väga väike; seal ei ole niipalju lapsed; klassi õpetaja on väga rõõmustav ja intelligentne naine; mänguvad see mäng; täna on laupäev; ilus kalender; üks väike kala
GEN	seitse õpilase; kolm tüdruku mängivad; kaks õpilase; üks raamatu on laual	pliiti kõrval; tüdruk kollase kampsuniga; laua peal; korv punase taldrikuga; klassi õpetaja; tema viies klass; kirjutavad vihiku sisse; kirjutav tahvli peal; kella kõrval; laua all; Gerda oma; tema nimi
PART	kuulavad muusikat;	kaks tüdrukut; paneb potti sinna; poissil on suur salatit käes; <i>chop</i> rohelseid sibulaid; paneb taldrikuid laua peal, see pere tahab süüa; vaatavad televiisorit; seitse õpilast; talle meeldib need poisseid ja tüdrukuid; kuulavad muusikat
ILL		
INE	kookis; kodus; koolis; kirjutab tahvelis	pere köögis; üks suur kana vormis; õues; nad elavad maas; töötab Soomes; ei ole kodus; klassis; kool on maas
ELA		
ALL		
ADE	on kevadel või suvel; laual	poissil on; ilus pühapäev suvel
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		kollase kampsuniga; korv punase taldrikuga; mängivad õues koeradega; päev perega

INF16

NOM	üks pere; ema, isa; sööme kanan salate; kooli päev; mängima carts	Nemad on isa, ema, üks poisid ja kaks õdud; väike vend on punane sark nagu isa ja väike õde on sinine sark; selles pilti on ka üks suurem kana ja tomat; väike vend võtab salat; isa paneb tomat tulinas; väga ilus kodu; on midagi nagu mesi; on nagu minu klass; õpeta vaatab üks poisid; ta on koos roheline sark; kaks lauad koos kolm poisid; esimene laud, nemad on mängivad; kuulatavad muusika; teile on üksi; lauad on roheline ja tuba on nagu orange; on palju puu ka
GEN	kolm vendade	üks pere köök
PAR	kuulan muusikat	nemad ei hooli tundi
ILL		
INE		selles pilti; paneb tomat tulinas; selles pilti on väga ilus; oües on homikul
ELA		
ALL		
ADE		ma arvan, et on hommikul; laudal on midagi; oües on homikul
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		mängivad kaardiga

INF17

NOM	see on ema; see on isa; poise ja kaks tutrik; luisicas; kell on uksteist. üksikud sõnad: õpeta, pinal, sugi, pinal, päeva, üks, kaks, kolm, neli, viis, kuus, seitse, kaheksa, okcel, must, punane, roheline, dupli	esimene pildi on üks pere; ned on kõik koos; seal on isa; tal on valge püksid; ta meeldis seda; ema aitab see tüdruk; kõig teeb midagi; emal ei ole töö; isal ka ei ole töö; lapsed ei ole kooli; seal on seitse õpilased ja üks õpetaja; kell on üks teis; kell on punane; pärast on ka üks kala; ja ka üks pall; neli laud; kolm lapsed mängivad; laud on roheline; järgmine laud on kolm lapsed ka; kaks lulavad muusika ja üks teeb töö; ned on kõik õnelik;
GEN		esimese pildi on; on laupäeva; see pildi on; klassi on üks kell; täna on ilus päeva
PAR		ta meeldis seda; lapsed ei ole kooli; pärast kooli, ei ole tuuld
ILL		lähevad koju
INE		see pildi on kõõlis; kala on lauds; ta õpib eesti keeles; ned meeldib koolis
ELA		
ALL		
ADE		tal on; emal; isal
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		mängivad cardiga

NOM	üksikud sõnad: pere, ema, isa, köök, kana, armastus, punane, lauld, lamp, maja, kool, õpetaja, õpilane, muusika, kell, roheline, sõber, king(ad), büksiid, inglise keel	ma näen üks pere; isa, ema, tüdrukid ja poiss, tomatid, salat, kana, nuga, taldrik, sai, laud, punane, kollane, valge, roheline, pruun, must, sisine, lilled; see on suur pere; see on kool; klass on oranž ja tünd on inglise keel; üks õpetaja, üks kala; kolm poissid ja neli tüdrukid; ja üks naine; ma näen seitse raamatuid ja neli laudid; ja ka näen puud
GEN		
PAR		nad tule suia nüüd (<i>nad teevad süüa</i>)
ILL		
INE		
ELA		
ALL		
ADE		
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		

NOM	üks pere; isa; ema; üks poiss; teevad söök; isa teeb kartulid; suur salat; nugad; kahvelid; teine tüdruk teeb hernes; tomatid; ema on teine tüdruku kõrval; tuba on suur; aken pärast on ilus aed; pere on õnnelik ja naljakas; poiss võib olla näljane; õpilased ja õpetaja; ilm on väga hea; paike; taevast on sinine; õpetaja naerab; plakaat; akvaarium; üks kala; pliiats; kell on üksteist; kuulavad muusika; kuupäev; Nädalapäev on esmaspäev; sein on kollane; laudad rohelised; aken on sinine	tütar võtab taldrikuid, noad, kahvlid ja lusikaid; köök on väga ilus, kappid ja seinad on kollased; aknade ees on lillekardiinid; kaunis aed; kõik on roheline; riided on värvilised ja mitte väga soojad; kalkun/kana, oead, tomatid ja salat näevad maitsevad välja; tuba on väga rõõmus; seinad on kollased ja põrand oranž; ilm on väga hea; puud on rohelised; üks suur kala; üks pliiats; õnnelik õpetaja
GEN	laua peal; teise pildis; tahveli kõrval; õpetaja laua peal; on kaks raamatut; neli tüdruku; tüdruku kõrval	ema on selle tüdruku taga; tema käed on tema õlge peal; aknade ees; aknade taga; pojal ja tütral; maja sees; saavad head lõunasöögi; selle laua all; õpetaja laual; laua taga; vaatab ühe poisi poole
PAR	kaks tüdrukut; viis taldrikut; kolm lauda; kuus õpilast; kolm poissi	tütar võtab taldrikuid, noad, kahvlid ja lusikaid; tütar lõikab uba; pilt näitab mõnusat pereelu; teine pilt näitab väike klassi koolis; kaks raamatut; kuulevad koos muusikat
ILL	ilm välja on hea	kirjutavad vihikusse
INE	esimene pildis; kooki toas; peres; teise pildis; klassi toas koolis; toas; pall, mis on laua alla; kaheksas Aprillis	esimeses pildis on üks pere süügi valmistamises köökis näha; ei ole Eestis tehtud; klassi koolis; toas on üks tahvel
ELA		
ALL		kirjutab midagi tahvlile; sobib ilmale
ADE	poissil on; üks tüdrukul on	pojal on salatikauss käes; lagil on vana lamp; kingad jalgadel; ees laual; kaart seinal; ühe laual on akvaarium; õpetaja laual; istuvad vasakul laual; paremal laual; sellel pildil
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM	mängivad kaardiga;	isa töötab pliiatiga; mängivad kaartidega; võrreldes esimese pildiga;

NOM	see on pere; ema ja laps pareem naeravad; köök on kollane; ema ja is; üks pois ja kaks tüdrukud; lamp on must; raam on valge; see on klass; õpetaja naerab; vasak on kala; kalender ja laud; kaks lapsid; <i>listen</i> muusika; klass on orange; kolm poissid; see on kell kakstest; seitse raamatud; kollane shirt; raamatud on punane	väike tütar paneb taldrikud; seal on kana ja tomatid ja; see köök on hästi suur ja helle kollane; aken on valge; see on üks väga imelik pildid; pildid on liiga posseeritud; see ei ole pere; ma loodan, et see taldrikud kukkub; salat on väga halb; siin on üks klass; see klass on natuke liiga orange; lauad ja toolid on helle roheline; õpetaja küsib üks õpilane; mis kuupäev täna on ja mis kell on; õpilane on väga hea; kolm õpilased mängivad üks mäng; palju raamatud; ma tahan kevad; mulle ei meeldib lumi; see kampsun on havitav; seal on pall, kalender või tunniplaan ja kala ka; tean kõik värvid
GEN		isa küpsetab kartulid; poeg teeb salatid; suur tütar teeb veel salatid
PAR	see on viis tüdrukut	isa küpsetab kartulid; poeg teeb salatid; suur tütar teeb veel salatid; kaks õpilast kuulavad muusikat
ILL		välja on päike
INE	kööks; pois rohelines	pere on köökis; nad kuulab muusikat klassis
ELA		
ALL		mulle ei meeldib
ADE	lauadel; üks poisil; üks tüdrukul	see on laupäeval; teisel laual; võib-olla see on kevadel seal
ABL		
TRA		võib-olla see on ainult modellid reklaamiks
TER		
ESS		
ABE		
KOM		see poiss sinine kampsuniga; selikuga

INF21

NOM	Üksikud sõnad: ema, isa, vend, vend õde, surma, üks hetk, vesi, perekond, söber, louna, esmaspäev, üksteist, vesi, kool, gümnaasium, piiv, põlv see on pere	Üksikud sõnad: ema, isa, õed, vend, tudrukid, poisid, kana, päike, vesi, sark, teksad, tomatid, roheline, punane, kollane, leib, sokkid, kingad, sinine, valge, mesi, must, lapsed, lõunasöök, pere, klass, õpetja, lapsed, laudid, kala, vesi, raamatud, pastikas, muusikas, kalender; kuu on juuni; nemad lemmikad kana ja tomat ja leib; nemad tahavad tassid; mull ei ole kott; lapsed lähevad kool
GEN	minu kodu	
PAR		eesti keelt tundi
ILL		
INE		kodus
ELA		
ALL		
ADE		
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		poiss roheline sarkga

NOM	perekond; ema, isa, 1 kana, 5 taldrik, õpetaja, õpilane	Üksikud sõnad: 1 naine; 1 poiss, 1 mees, 1 pere. 1 tüdruk loendab taldrik; poiss ja isa on punane <i>shirts</i> ; 1 õpilane joonistab; 3 õpilane teevad midagi; kõik laud on roheline; kõik tool on ka roheline; päike on nii ilus; see on 3 raamatud; õpilane kes kirjutab on roheline <i>shirt</i> .
GEN		
PAR		5 inimest; 2 tüdrukud; 2 tütrad; poeg vaatab emat; õpilane kuulavad muusikat; 6 õpilaset istuvad
ILL		
INE	<i>in the</i> majas; kools	kana on panns
ELA		
ALL		
ADE		punane pall on laud allal; õpetaja laudil; õpilased laudil
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		

NOM	isa kannab; võib olla (teeb süüa) tomatid; kaks tüdrukud; üks poiss; saada väike kui tema õed; köök on uskumatult suur; suurem kui meie elutuba; kõik on väga õnnelik; ema on vanem kui isa suur koolituba; ei ole palju õpilased; kell on üksteist; üks poiss kirjutab; õpeta on õnnelik; kolm õpilased; kaks raamatud; väike akvaarium; õues on ilus ilm	üks pere; kõik tunduvad väga rõõmsad; nende köök on hästi suur; samasugused juuksed; köök on hästi suur; ainult üks õpilane kaasa töötab; õpetaja ja üks poiss; väike akvaarium; õpetajal on hästi suur suur
GEN	kannab rohelise t-särki; poissi käede peal on salat	isa seisab plaatide juures; on salati teinud; näitab selle praegu; selle pildi peal; oma ema ees; tooli peal; nende ema; vaatab kuidas poiss selle salati tehtud on; minu vanaemal; nende köök; laua peal; mille sees; teise pildi peal; ühe nendest taha istuvad; seda ma ei näe; inglise keele tund; selle laua all
PAR	teeb süüa; mängivad kardi (part?); kuulavad muusikat	teeb süüa; kolm last, veel kaks tüdrukut; üks tüdruk on praegu taldrikuid võtmas; teine teeb mingit rohelist toitu; kurki või midagi teist; pärast teist; kaheksa inimest; ei ole eriti palju laudu; kolm tüdrukut; kolm last; muusikat kuulamas
ILL		
INE	esimenes pildis; pere köökis; peres; teines pildis; tubas	üks pere on köögis; klassis; ruumis; muusikat kuulamas; maalimas
ELA		
ALL	tahvelle	tahvlile kirjutab
ADE	õpetaja laual; üks laual	minu vanaemal; ühel laual; õpetajal on hästi suur suu
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		ilma peata
KOM	õpilane punased juuksedega; üks kalaga	ühe kalaga

NOM	suur pere; pere on üks naine (ema), üks mees (isa), kaks tüdrukud (tütased) ja üks poiss (poeg); isa on kokk; viis taldriks; viis inimesed; lapsed on väga õnnelik; kardinad on inetud; üks kana; kana on surnud; koolipinkid ja üks töölaud; kaks raamatud; kaks õpilane; kuulavad muusika; kolm lapsed; mängivad kaardimäng; üks akvaarium, üks pall; pall on oranž; lauad on roheline; üks aken; kell on üksteist; õpilane on uhke; tundid on raske; palju õpilased ei ole ärkvel	see ei ole tüüpiline Eesti pere; lapsed, kes on hästi noored, aitavad; kõik inimesed pildis on õnnelikud; kardinad köögis on inetud; pilt on hästi vana ja juuksed ja riided ei ole modernsed; laua peal on tomatid ja üks kana; on ka taldrikud ja noad ja kahvlid; peres on rohkem naised kui mehed; on kaks tüdrukud; üks poiss; köök on päris inetu; minu maja on väga stiilne ja kallis; sa saad müüa see paber; kirjutasin paber peal; mul oli unistus; see on hästi noored lapsed; seitse lapsed ja üks õpetaja; kaks õpilased kuulavad muusiga; kui ma kuulan muusika; õpetaja on väga vihane; nad olevad õnnelikud
GEN	peal laua; peal töölaua; peal üks erinev laua; laua all	laua peal; Eesti laulu nimi; minu maja
PAR	teeb süüa; inglise keelt (on raske); inglise keelt tund	teeb süüa
ILL	läksivad vooti	
INE	esimene piltis; pere on kööks; lapsed meeldib mängida metsis; teine piltis; klassituba koolis; õpilane kirjutav talvis; seined tubas; seines on üks kell; koolis; „tere“ inglise keeles	esimeses pildis; pere on köögis; peres; teine pildis; klass koolis; minu koolis
ELA	tulesid vootist	ma saan kirjutada akvaariumist; vootist, pallist, kellast
ALL		kirjutab tahvele
ADE		mul on nii palju raha; see ajal
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		pere emaga ja isaga ja kolmad lapsedega; roheline särkiga

NOM	see on isa, ema, kaks tütar ja üks poeg; isa teeb söök; üks tüdruk võtab aelvili; taldrikud, lusikad, nused; neli aknad; see on klass; kell on üksteist; päev on esmaspäev kaheksa aprill; tahvel on roheline ja kriidid on valge; laud on rohelised; pliats ja kaks raamatud; mängivad kaartid; kaks lapsed kuulevad muusika; põrand on oraanž ja seinad on kollased; kaheksa inimesed; üks õpetaja; seitse õpilased	pildil näeb köök; peres on ema, isa; väike poiss hoiab salat; ema seisab; suurem tüdruk; isa seisab; väike poiss hoiab salat; köök on modern; õpetaja on naine; seinad on kollased või oranžid; kuupäev on kaheksa aprill; kolm aknad; ilm on soe ja selge; see on vesi; vees ujub kuld kala
GEN	näeb päikese ja puud	isa seisab pliidi ees; suure tüdruku taga; pliidi ees; tema kõrval seisab tema õe; kesk sein peal; selle laua all; teise laua taga; tahvli peale; teise laua peal; ühe nendest (<i>õpikute</i>) on lahti; kolma laua juurdes; nelja laua juurdes; kesk sein peal
PAR		kolm last; teeb sööki; lõikab herneid; teeb sööki; ta kannab kollase-valge triibuline särki; viis taldrikut; kolm noat; kaks lusikat; taldrikute kõrval on neli kahvli; sellel pildil näeb klassi; kaheksa inimest; seitse õpilast; kolm poissi ja neli tüdrukut; kesk sein peal ripuvad seinakella, paberit ja tahvli; neli lauat; kaks õpikut; kolm last; mängivad kaarti; kuulavad koos muusikat
ILL		kirjutavad midagi vihikutesse
INE	pere on köökis; see tubas; klassis on neli laud; vesis on kala; lapsed kirjutavad vihikudes	pere on köögis; peres on; klassis; õues; klassis; vees
ELA		
ALL		kes lauale kandma peab
ADE	üks tüdrukul on; lusikad ja nused on taldrikudel; poisel on salat; paremal seinal on kolm aknad; seinal on kell ja tahvel; esimene laual; teine laual; kolmantel laual; neljandel laual; kirjutab tahvil	pildil näeb köök; sellel pildil; ühel laua peal
ABL		
TRA		söögiks saab kana
TER		
ESS		
ABE		
KOM	Klaas vesiga	

NOM	see pere teeb söök; kolm lapsed ja isa ja ema; see on üks poiss; seal on kana ka ja salat ja tomatid; lauad on helle roheline; kolm lapsed; kell on üksteist; kolm aknad; väljas on mets; kaks raamatud; kuupäev on kaheksa aprill	ta lõikab köökiviljad; üks terve kana; see teine tüdruk seisab esimene tüdruk kõrval; tahab taldrikud kätte võtta; tal on pruunid juuksed; taldrike peal on nukad ja luusikad; ta hoiab kauss salatiga; hoiab praegu üks pott; tema t-särk on tumesinine ja temajuuksed on lühikesed; see pilt näitab klass; teevad muud asjad; see on esmaspäev; laua peal on kaks õpikud; oranžne korvpall; need lauad ja toolid on helerohelised
GEN	näen ühe class; classil on vaba aja; õpetaja õpetab ühe poiss	söögilaua peale; taldrike peal; laua peal; tema taga; elektripliiti juures; tema püks on valge; vaatab see poissi juurde; see tahvli peal; see tahvli peale; tema juurde vaatab naine; laua taha; laua peal; tema käes on praegu ka üks vihik; see laua tahvli juures peal on klaaskauss; mängivad kolm tüdrukud; laua all; seina peal; laua peal; suur aken, mille päikese paistab läbi
PAR	ma näen ühe peret; ma arvan (et see pere teeb) lõunasööki; umbes seitse aastat vanad; umbes kuus aastat vana; kaks tüdrukut; kolm tüdrukut istuvad	nad teevad midagi süüa; umbes üheksa aastat vana; kannab kollast t-särki; neli tomatit; umbes seitse aastat vana; kannab sinist t-särki; laua peal on kahvleid; punast t-särki; helepruunid pükse; ta kannab köögikindaid; poiss kannab rohelist kampsun ja sinist pükse; kaks tüdrukudel on tumedaid juukseid ja teisel on kollaseid; maalivad pilte; kuulavad muusikat; laua peal on veel punast vihik ja pliiats
ILL		
INE	kala vees	selles piltis; milles lapsed teevad muud asjad; vees ujub kala; õues on puud
ELA		see t-särt temast on tumepunane
ALL		
ADE	perel on kolm lapsed; classil on ; toal on kolm aknad; õpetaja laual	tal on pruunid juuksed; teisel laual; kaks tüdrukudel
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM	mängivad cardiga	pere kolm lastega; kauss salatiga; kolase t-särkiga taha; klaaskauss veega; kaartega; kõrvaklappidega

NOM	see on üks pere; üks ema; üks isa; üks poiss ja kaks tüdrukus; see väiksem tüdruk on viis taldrikud ja lusikad ja nuga; see on ainult neli kavelid; laud peal on üks kana; aknad oleval lahti; rätik on valge, roheline ja kollane; teine rätik on punane ja valge; see poiss on üks suur salad; vahel tüdrukud oleval neli tomatid; üks poiss õppid; teine õpilane mängivad; lauad ja toolid oleval roheline; üks laud peal; see laud on üks pall; kell on üksteist; see kell on punane, valge ja must; kuupäev on kaheksas; see on esmaspäev; päike paisted; kaks õpilased kuuleval muusika	köök on väga hele ja põhivärv on kollane; viis taldrikud; need taldrikud võtab just see väike tüdruk; see on viis taldrikud; need kahvlid kõrval on ainult neli; see teine tüdruk teeb salat; nende vahel on tomatid; laua peal on ka rätik; see on kollane, roheline ja valge; sellel pildil on klassiruumi; seal on seitse õpilased ja üks õpetaja; kolm õpilased mängivad kaardimäng; see on esmaspäev; kell on täpselt üksteist; kõik lauad ja toolid on roheline, tahvel ka; taevast on sinine; ainult viis õpilane õpib
GEN		kõigile on ühe; nende vahel; poiss teeb valmis salati; laua peal; õpetaja laual; tahvli peale; teine laua peal; selle laua all; seitsme õpilaste on liiga vähe
PAR		
ILL	välja on ilus ilm	
INE	korvis on sai; tuba koolis; kala glassis	pere köögis; õues on ilus ilm; pannis kana; selles on kala; äär kellas ja tahvlis on punane; õues paistab päike
ELA	nende oma aegast (aiast?)	kõik õpilased klassist
ALL		
ADE	taeval on sinine	sellel pildil; laual
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM	mängivad kaartiga	korv saia

NOM	perekond; ema ja isa ja kolm lapsed; kaks tüdruk ja üks poiss; isa <i>is working on</i> elektropliit; tüdruk <i>is holding</i> viis taldrik; kolm nuga ja viis gafel või lusikas; päike <i>is shining through the</i> aken; tuba <i>has</i> neli aken ja üks kran; <i>on the table</i> on mesi, toamtid, leib või sai; sein on kollane; pilt on orange, roheline, sinine ja punane; sein on kell, kell on üksteist; sein on kalenda; setse õpilane; õpetaja on taga; üks pall; üks õpilane kirjutab; kaheksa soomaalid (?); viis õpilane on tüdruk ja kaks õpilane on poiss; aken on päike ja pilv ja puu	viis inimesed; see on üks pere; ema, isa, kaks tütarid ja üks poeg; ema teeb ei midagi; kohe on lõunasöök; lõuna on kana ja tomatid ja midagi roheline; pere on väga õnnelik; viis taldrikud ja neli gaffid, kolm nuga ja kaks lusikad; punane marid; õues on rohi ja üks puu; tuba on neli suur akenid aga pool on palju väike; köök on palju kappid, sein on kollane; pilt on klassituba; kaheksa inimesed on siin; üks õpetaja, seitse õpilased; kõik laudad on roheline ja kell on punane ja sein on orange; õpetaja laud on kaks raamatud ja üks pliiats; poiss kirjutab midagi tahvel; üks tüdruk ja üks poiss kuulavad muusika
GEN		
PAR		
ILL		
INE	klassis	köökis; õues
ELA		
ALL		
ADE		perel; <i>on the</i> laud
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		elektro-pliitga; sai ja leibga; hellasininega; mängivad kaartiga

NOM	see on üks pere koos viis inimesed; isa, ema kaks tüdruk ja üks poeg; neli aken ja kuus laub; nad on gaardin kooos lilled; pere sööb; tore söök; kana, salad, toomat ja leiba, kana on uus; isa ja poeg on pruunid; ema ja tüdruk on blond juuksed; ta on kaheksa april; õpivad kell; see on seitse õpimine ja üks õpeta; audle on kala; kell on üksteist; see on neli laud, kuus tool ja kuus raamatud; kaks tüdruk ja üks poiss; joonistavad koos roheline ja sinine; laud on koos roheline; sa oskad <i>näha</i> kolm sein; üks tüdruk on punased juuksed; neli inine on pruunid juuksed; üks tüdruk on blond juuksed ja üks poiss on must juuksed; õpeta on oranš juuksed	paneב jalga valge püksid; ta on kollane-valge triibuli särki; on väga õnnelik; ta on mustad kingad, valged kingad ja beež püksid; mulle ei meeldi nende tuba; gardinad on halb; ilm on ilus; puud on rohelised; üks mäng; kaks kuulevad muusikad; seinad on natuke oranž; kolm inimest on sinised püksid
GEN	see on kooli	paneב selga punase särki; pere ema; paneב selga; musta särki; jalga sinise püksid; ees ema; paneב selga musta särki; on viie taldrikut; poiss teeb salati; paneב selga rohelise särki; nende tuba; see on tuba kooli; neli roheliste lauda; rohelise juuksedega; ball on all ja kala on peal laua; õpetaja juuksed; kaks on sinise särki
PAR	inglise keelt	ma saan vaatama noort peret; kookab tomatit; ees ema üks tüdrukut seisab; tüdrt paneב selga musta särki; on viie taldrikut; viie nuga ja viie kahvli käes; ma vaatan veel kana, tomateid, leiba, kätterätti; neli roheliste lauda; kaks punast raamatud; neli pastapliatsit; viis vihikut; kolm inimest on sinised püksid
ILL	pildisse maja	selga särki ; jalga püksid
INE		köögis; käes
ELA		nagu me saame saatama akendist
ALL		
ADE	neil on tore; neil on kingad ja büksid ja t-shirt	
ABL		
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM		teeb midagi noaga; rohelise juuksedega

NOM	perekond; üks naine, üks mees, kaks tüdrukud ja üks poiss; teevad lõuna; suur kana, taldrikud, tomatid, lusikad, kahvelid ja nugad; õpilased ja õpetaja; kuus õpilased istuvad; üks poiss kirjutab; kolm tüdrukud; õpetaja loeb; klassis on ka õppikud, pall ja väike kala; kell on üksteist	näeme perekond köögis; näen üks naine, üks mees; üks poiss; mees, kes on vist laste isa, kannab valged püksid; poeg kannab hallid püksid; üks lind, vist part, köögirättikud, taldrikud, noad, gahvlid, tomatid, veel rohelised köögiviljahud; poissi käes on kauss; see on vist tomatikaste; näevad õnnelikut välja; teine pilt näitab koolitupa; näeme üks naine, kes on vist õpetaja; kolm poisid ja neli tüdrukud; õpetaja seisab; õpetaja kannab sinised püksid; kuulavad muusika; näen üks kalakauss; üks laua peal; õues paistab päike
GEN		laste isa; kannab tumepunase pluusi; laste ema; kannab tumesinise pluusi; nende poeg kannab punase pluusi; poissi käes on kauss; kannab must-punase pluusi; tahvi kõrval; kannab rohelise pullover; selle laua all
PAR	lapsed kuulevad muusikat	teevad süüa; kolm last; kaks tüdrukud; seitse koolilast; kaks raamatut
ILL		Kirjutab vihikusse
INE	esimene pildis; köökis; laudas; teine pildis; klassis; tahvelis	esimeses pildis; perekond köögis; aknas me näeme; väljas; kell on seinas; õues
ELA		
ALL		
ADE	väike poissil on salaat	
ABL		kirjutab tahvlile
TRA		
TER		
ESS		
ABE		
KOM	Mängivad kaardiga	valged triipudega; punane rättikuga; punane kastega; kuldne kallaga

Lisa 3. Keeletest

YFU KEELETEST

2012/2013

Describe the pictures.

Kirjelda pilte.

1

2

¹ 1. PEI Healthily Eating Alliance. <http://www.healthyeatingpei.ca/images/family-eating.jpg> . Vaadatud 23.05.2013

² 2. The English Inspectorate. <http://www.orianit.edu-negev.gov.il/english/sites/homepage/Betty1/regFiles/classroom%20speaking%20activity.doc> . Vaadatud 23.05.2013

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Eliise Reineberg (sünnikuupäev: 13.02.1990)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Vahetusõpilased eesti keele käändesüsteemi omandamas“,

mille juhendaja on Raili Pool,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 23.05.2013